

2014. szeptember
október

Oláh Zoltán Gál Erika

Bemutatók:

Parasztbecsület, Bajazzók | A csengő
A tenor | Trójai játékok – amazonokkal
Così fan tutte | Carmen

Opera DigiTár
Opera Café
Eperjes Károly

ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATRE

Dohnányi Ernő

A tenor

Vígopera két részben, magyar nyelven

Rendező ▶ **Almási-Tóth András**

Díszlettervező ▶ **Rózsa István**

Jelmeztervező ▶ **Lisztópád Krisztina**

Koreográfus ▶ **Kulcsár Noémi**

Karmester ▶ **Vajda Gergely**

Bemutató ▶ **2014. szeptember 14., Erkel Színház**

További előadások ▶ **2014. szeptember 16., 18., 20.**

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

www.opera.hu | www.facebook.com/Operahaz

Kedves Barátaim!

Németországban születtem, édesapám a legendás Philharmonica Hungarica klarinétosa volt. Magyar vagyok, bár nem egyszerű ezt így kimondanom, hisz egész életem Magyarországtól távol telt eddig. Sokfelé rendezhettem, és immár évek óta vezetem a zürichi Operát, s ha minden jól megy, ez 2022-ig még így is folytatódik. Többször jártam az Önök szépséges Operaházában, láttam előadásokat is, de a csillagok állása idén alakult úgy, hogy el tudom kötelezni magam a magyar fővárosban.

Tavaly januárban a pesti Opera vezetői jártak Zürichben, most én jöhettem el az európai szinten is különleges Strauss-fesztiválra, sőt édesapám is megnézhetette az ő kedvenc *Rózsalovagját*. Nagy örömmel tölt el, hogy immár sikerült összekapcsolódnunk.

2015 őszén mutatkozhatom be tehát rendezőként a Magyar Állami Operaház színpadán, még hozzá olyan produkcióval, amely – bár nekem teljesen új – itthon nagyon ismerős, mégis a meglepetés erejével hathat. Muszáj titkolózni, hisz az az évadterv még nem publikus (nálunk sem!). Ám annak tudatában kívánok addig is sikeres 2014/15-ös színházi évet a ház munkatársainak és nézőinek, hogy áttekinthettem a zavarba ejtően gazdag kínálatot, és az évad végén – már itt próbálva a szezonnyitó művet – magam is Önökkel lehetek, és munkámmal bizonyíthatom, hogy a sokfelé „rendezői színháznak” titulált modern, kortárs operajátszás nem a művek ellen, hanem éppen azok eredeti üzenetének mai célba juttatása érdekében születik.

Szeretettel és nagy várakozással:

Andreas Homoki

intendáns
Zürichi Operaház

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ

ERKEL
SZÍNHÁZ

MAGYAR NEMZETI
BALETT

BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG – AZ OPERA
ZENEKARA

BUDAPESTI OPERA
KÓRUS

- 3 **KEDVES BARÁTAIM!**
Andreas Homoki beköszöntője
- 6 **HERCEGIEN EMBERI**
Oláh Zoltán
- 10 **MINDEN A KARAKTEREKRŐL SZÓL**
Parasztbecsület/Bajazzók
- 14 **LEPOROLNI, HOGY JÓL CSENGJEN**
A csengő
- 16 **VIDÁM TEMETÉS**
A tenor
- 20 **HÖLGYEK ELŐRE!**
Trójai játékok – amazonokkal
- 22 **ÉS MENZEL HOGY CSINÁLJA?**
Così fan tutte
- 26 **A KITELJESEDÉS ÚTJÁN**
Interjú Gál Erikával
- 28 **EGY REMEKMŰ VONZÁSÁBAN**
Oberfrank Pál a Carmen rendezéséről
- 33 **A SZOBOR ÁRIÁI**
Liszt Ferenc születésnapja
- 34 **HULLÓCSILLAG**
Fricsay Ferenc 100
- 39 **SZERELMI BÁJITALT A FIATALOKNAK!**
OperaKaland – Szerelmi bájital – Hajnóczy Júlia és Brickner Szabolcs
- 42 **OPERA A BALATONNÁL/VALAHOL EURÓPÁBAN –
OPERASZIGET 2014**
Kulissza

- 46 **HATÁRNYITÁS**
Szabadság OperaGála
- 48 **FELTÁRUL AZ OPERA MÚLTJA**
Az Opera DigiTár programja
- 52 **LESZ IGAZI OPERA CAFÉ**
- 56 **MISZTIKUS ÁRNYAK**
Az árnyék nélküli asszony
- 58 **ISTENI JÁTSZMÁK**
Íphigeneia Tauriszban
- 60 **SZEMKÁPRÁZTATÓ MESTERMŰVEK**
Trójai játékok/A Szilfid
- 64 **KELLENEK A HŐSÖK**
Interjú Eperjes Károlyllyal

OPERA

A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ MAGAZINJA

FELELŐS KIADÓ:

Ókovács Szilveszter főigazgató

NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS:

Mátai és Végh Kreatív Műhely

KIADVÁNYKONCEPCIÓ:

dr. Turkovics Monika
marketing- és kommunikációs igazgató

NYOMDA:

Keskeny és Társai 2001 Kft.

SZERKESZTŐ:

Rajkó Veronika

CÍMLAPFOTÓ:

Emmer László

ARCULAT:

Mátai és Végh Kreatív Műhely

HIRDETÉSFELVÉTEL:

hirdetes@opera.hu

KORREKTOR:

Endreiné Szemők Ildikó

Megjelenik 20 000 példányban.

ISSN 1789-4093

SZERZŐK: Gara Márk | Jászay Tamás | Karczag Márton | Krupa Zsófia | László Ferenc | Molnár Kinga | Oláh András | Pallós Tamás | Papp Tímea | Vajda Judit
Várhegyi András | Zsoldos Dávid

FOTÓ: Borovi Dániel | Csibi Szilvia | Éder Vera | Emmer László | Gács Tamás | Herman Péter | Andrea P. Merlo | Nagy Attila | Nánási Pál | Nánási Tamás | Tomas Opitz | Pető Zsuzsa
Polónyi István | Rákossy Péter | Rózsa Erika

Az Opera Magazin 2014 nyári számában tévesen jelent meg, hogy Lukács András, a Seregi-díj első tulajdonosa az Ezüst Rózsa bál számára készített koreográfiát. Az említett cikkben szereplő táncokat Andrea Paolini Merlo komponálta és a nevezettek adták ezt elő, Lukács András a Rózsalovag keringőjének elkészítésére kapott megbízást, amelyet az Újévi koncerten mutatott be Jessica Carulla Leon, Liebich Roland, Felméry Lili, Leblanc Gergely, Pap Adrienn és Morvai Kristóf. A két alkotótól és az előadóktól elnézést kérünk a hibáért.

Hercegien emberi

○ Fotó: Emmer László

○ ANYEGIN – ALIYA TANYKPAYEVÁVAL | Fotó: Nánási Tamás

○ AZ ARANYECSET – ALIYA TANYKPAYEVÁVAL | Fotó: Herman Péter

Oláh Zoltán, a Magyar Nemzeti Balett harminckét éves első magántáncosa kapta idén a Magyar Táncművészek Szövetségétől az évad legjobb férfi táncművésze díjat, valamint immár másodszor lett az Opera Étoile-ja. A díjak mögött rejlő rengeteg munkáról, az „ideális”-ról és a szerencséről beszélgettünk a nyár egyik tikkasztó napján. Gara Márk

Ezek a díjak sok mindent jelezhetnek. Mutathatják a szezonban eltáncolt szerepek minőségét, és azt is, hogy hol áll a táncművész a pályáján. Oláh Zoltán esetében mindkét megállapítás helytálló, hiszen 2001 óta a Magyar Nemzeti Balett tagja, s bár hivatalosan kartáncosként kezdte, már az első évben kizárólag szólista szerepeket kapott.

A 2013/14-es évad is több jelentős feladatot tartogatott a számára, hiszen rögtön a szezon elején mutatkozott be Pártay Lilla új, egész estés balettjében, az *Aranyecsetben*. Mint mondja: „Ezt a balettet is lehet kritizálni, de számomra óriási feladat volt Munkácsy figurájának megformálása, és külön hálás vagyok Pártay Lillának, hogy rám, a testemre alkotta meg a táncanyagot”. S valóban, már csak a táncolni való mennyiségét tekintve is elismerés illeti Oláh Zoltánt, aki – a balettben szokásos rövid variációkon vagy a kicsivel hosszabb partneri feladatokon túl – az *Aranyecsetben* folyamatosan színpadon volt, sőt több partnerrel

táncolt nehéz kettősöket. Ráadásul – bár sokak számára az ideális herceget testesíti meg – az utóbbi időben egyre inkább határozott karakterrel rendelkező szerepeket táncol.

Az eddig eltáncolt közel harminc jelentős szerep közül Amyntas és Lenszkij jelentett fordulópontot a pálya indulása után. Majd rögtön jöttek a hercegek, amelyek közül *A diótörőét* tartja a legkevésbé érdekesnek, hiszen csak a második felvonás felétől lép színpadra. Azok a szerepek kedvesek számára, amelyekért nemcsak technikailag, hanem színészilag is meg kellett küzdenie. „Huszonhat évesen táncoltam a *Mayerling* Rudolf trónörökösét. Egyesek szerint talán túl korán, azonban úgy érzem, hogy az akkori életkoromnak megfelelően, ma is vállalhatóan tudtam eltáncolni a szerencsétlen sorsú koronaherceg életét.” Rómeó, illetve a *Karamazov testvérek* Alekszeje is kedvencekké váltak, és pár éve az *Anyegin* címszerepe is csatlakozott a legkedvesebbekhez.

○ KARAMAZOV TESTVÉREK | Fotó: Andrea P. Merlo

Ha egyetlen szerepet kellene választania, amelyet bármikor eltáncolna, az is az Anyegin lenne, mivel a mai napig intenzíven éli meg a harmadik felvonás katarziszát.

Különös kapcsolat fűzi Pártay Lillához, akinek a balettjeiben szinte minden, neki való karaktert (Levin, Vronszkij, Ashley, végül Munkácsy) megformált. Mindegyik segítette a művészi kiteljesedését, hiszen a koreográfus asszonnyal való munka mindig nagyon magas hőfokot kíván, ráadásul mindketten maximalisták, így jól megértik egymást.

A most befejeződött szezonban négy premierje volt, és folyamatosan több darabot próbált egyszerre. A jövő évi premierek közül már nagyon várja des Grioux-t MacMillan *Manonjából*, amely évek óta szerepálom. Már Prévost abbé könyvét is többször olvasta, hogy hitelesen tudja megjeleníteni a férfi főszereplőt. Nagyon örül, hogy Maina Gielgud állítja színpadra a Manont, hiszen *A Szilfid* kapcsán is nagy harmóniában dolgoztak együtt.

Számtalan hasznos, szerepformálási tanácsot kapott a betanítótól, amelyeket meg is fogadott. Ugyanakkor kíváncsi arra, hogy a *Coppélia* Ference nyolcévnyi kihagyás után milyen érzéseket generál majd benne, és hogy miként „szereti” majd a teste a feladatot.

Amikor azt kérdezem, hogyan viszonyul a kortárs koreográfiákhoz, akkor némi gondolkodás után *A napfény természetét* említi, amit ideálisnak tart a maga számára. Szívesen megpróbálna – amennyiben lehetőség kínálkozna – a nyolcvanas-kilencvenes évek Forsythe-darabjaival, és olyanokkal is, amelyek nem a „klasszikus precizitást erőltetik”, hanem hagynak egy kis teret a táncos személyiségének. Ezen kívül nagyon fontos számára a betanulás folyamata, mert a jó mesterektől kapott impulzusok megerősítik, hogy amit csinál, az helyes. Kissé hitetlenkedve kérdezek vissza, hogy miért bizonytalanodik el a színház egyik vezető művésze, akit estéről estére megtapsolnak. „Ez nem igazi elbizonytalanodás, csak amikor

a próbateremben vagy, és nem mindig kapsz megerősítést vagy pontos instrukciót, akkor előfordul, hogy nem tudod, merre van az előre. Ezen a pályán nagyon fontos, hogy egy vagy több megbízható külső szem rendszeresen elmondja a véleményét, mert az ember magát másként látja, értékeli. Egyébként meg amikor a színpadon vagyok, akkor teljesen biztos vagyok magamban, nem is lehet ez másképp.”

Manapság hasznos, ha egy művész jól menedzseli magát. Ezen a téren Oláh Zoltán egy kicsit régimódinak tartja magát, mivel számára elsősorban a biztonság a legfontosabb. Természetesen bárhová elmegy, ha hívják, de a lelki alkata inkább konfliktuskerülő, így ritkábban harcol dolgokért. Tegyük hozzá, hogy szerencsés, hiszen megkérdőjelezhetetlen tehetség birtokosa. Az utóbbi időben médiaszerepléseinek száma is megnőtt, több nagyinterjú készült vele.

Az évad legjobb férfi táncosa cím egyben azt is jelenti, hogy egy szezonon át őt ítélték a legjobbnak. Oláh Zoltánnal arról is beszélgettünk, hogy sok munkával jár a test napi „megzabolázása”. Ez szükséges a jó kondícióhoz és a technika szinten tartásához. Nagyon fontos ezen túl számára, hogy honnan jött, hogy a Magyar Táncművészeti Főiskolán sokat köszönhetett a mestereinek. És az is, hogy az Operában érzi a vezetőség bizalmát, amely az új szerepekben ölt testet, s amelyet a közönség igazol vissza a tapsaival. Ahhoz, hogy valaki „ideális művész” legyen – már amennyire van ilyen –, szerinte az alkati adottságokon túl elsősorban megfelelő iskola, jókor kapott szerepek, a rendszeres munka és alázat, no meg a jó családi háttér szükséges. ○

NEMZETEK CSATÁJA

Eb-selejtezők
szívvel-lélekkel

SPORT1 TV

WWW.SPORT1TV.HU/EBSELEJTENZOK

EUROPEAN
QUALIFIERS

Minden a karakterekről szól

A két klasszikus egyestés opera, a *Parasztbecsület* és a *Bajazzók* rendezője, Georges Delnon személyében ismét egy nemzetközi híró rendezővel ismerkedhet meg az Operaház közönsége, aki mögött intendánsként is jelentős karrier áll. Az általa vezetett Theater Basel kétszer nyerte el az év operaháza címet az *Opernwelt* szaklap szavazásán, a nagy múltú Schwetzingen Festspielét szintén a legizgalmasabb fesztiválok közt tartják számon; mindezek mellett 2015-től a Hamburgi Staatsoper igazgatását átvevő Delnon tanít is.

Papp Tímea

Az 1958-as, berni születésű Georges Delnon a helyi és freiburgi egyetemen szerzett művészettörténet és zenetudomány szakos diplomát, de zongora-zeneszerzés szakon tanult a berni konzervatóriumban is. Szülővárosához kötik első rendezését is, amit hamarosan Biel/Bienne és Luzern színházai követték. Az országhatárokat Delnon könnyedén lépte át, számos németországi operaházban és fesztiválon rendezett, de a nyelvi-kulturális határok sem okoznak neki nehézséget: dolgozott Franciaországban és a tengerentúlon is. Ha életrajzát megnézzük, szembetűnik, hogy az *Aidától a Parsifalig*, a *Carmentól a Traviatáig* terjedő klasszikus repertoár mellett a kortársakra is nagy figyelmet fordít, több opera (köztük Mark Andre: *22,13*, Carola Buckhört: *Hellhörig*, Gavin Bryars: *G*, Bernhard Lang: *Der Alte vom Berge*, Reigen, Wolfgang Rihm: *Drei Frauen*) ősbemutatója fűződik a nevéhez, alapító tagja a berni Ateliers 20 kortárs zenei és zenés színházi műhelynek.

Vallja, hogy a kultúra fontos szerepet játszik az emberek mentális egészségének tekintetében, a színház pedig egyfajta kommunikációs forma és eszköz. Georges Delnon praktikus alkotó, aki nem hisz az öncélú művészetben, baseli munkája kapcsán például minden egyes alkalommal elmondja, hogy a város, a régió lakóinak szól a színháza. Ugyanakkor hisz a sokféleségben: a különböző művészeti ágak egymást erősítő hatásában, a különböző generációk közti dialógus megteremtésének szükségességében. Ezeket az elveket vezetői credójának is tekinthetjük.

Intendánsi karrierjét 1996-ban Koblenzben kezdte, ezt követték az „áldott állapotnak” nevezett mainzi évek, ahol a közönség körében is sikert ért el, a teátrum pedig valódi társadalmi fontosságot kapott. Aztán 2007-től Baselben dolgozott. Egy interjúban elmondta, gyerekként Bernből ezt látta „az” operaháznak, ez az intézmény jelentette számára az álmot. A mélyről és régről eredő elhivatottság, lelkesedés és a szakmai munka eredményezte azt, hogy a lecsökkent nézőszámú, kevésbé jegyzett háromtagozatos Theater Baselt 2009-ben és 2010-ben is az év operaházává választotta a műfaj egyik legtekintélyesebbje, az Opernwelt magazin ötven kritikusból álló plénuma. Próféta azonban még ezek után sem lehetett szűkebb páttriájában, az egyik, Delnont kevésbé kedvelő helyi újság a hírt apró betűvel épp csak leközölte. „Még szerencse, hogy van két másik regionális lap is” – tette hozzá lakonikusan, amikor erről kérdezték. Az eredmények felkeltették a figyelmet, néhány éve hívta a berlini Deutsche Oper, de akkor nemet mondott. A világ élmezőnyébe tartozó hamburgi opera ajánlatának már nem állt ellen – ott Kent Nagano lesz fő-zeneigazgatóként a legfőbb munkatársa –, igaz, ő

maga Olaszországban keresgélt. Mint minden alkotóművész, ő is az állandó újdonságkeresés mellett teszi le a voksát, arra, hogy a járt utakon túl rá kell térni a járatlanokra, azaz a bevált, berögzült tradíciók helyett friss formákra van szükség. Utolsó baseli évadát nem akarta különlegesre, inkább csak az elmúlt években kitett hangsúlyokat akarja erősíteni, ennek megfelelően lesz benne ősbemutató, svájci premier, gyakran és ritkábban játszott klasszikus, kifejezetten családi/gyerekprodukció.

A baseli igazgatással párhuzamos hamburgi készülődés mellett Budapesten Georges Delnon bemutatkozásaként mindjárt két operát is rendez. A klasszikus egyestés „double bill”-hez különleges a viszonya. Édesanyja, Julianne Bise operaénekes volt, így a rendező gyerekként megismerte a klasszikus repertoárt. Ezt a két művet, úgy emlékszik, tizenegy-tizenkét évesen hallotta először, és a Bajazzók jobban megfogta (orvos édesapja is ebből az operából dudorászott otthon).

A budapesti rendezés az egyes karaktereket igyekszik középpontba állítani, és természetesen nem fog elfeledkezni annak a bizonyos „olasz mentalitásnak” a kibontásáról sem. „Nem vagyok olasz, illetve egy picit mégis, mert az egyik nagymamám olasz, de sok szálon kapcsolódom Olaszországhoz, úgyhogy azt hiszem, ismerem őket” – mondja annak kapcsán, mit várhatunk a két darab színrevitelétől. Annak a két műnek az új operaházi feldolgozásától, amelyekről egy alkalommal Richard Jones

úgy fogalmazott: a Parasztszűcs a karmester, a Bajazzók a rendező darabja. Jones jó barátja Georges Delnonnak, aki nevet az előbbi bon mot-n, de a barátság ellenére nem ért egyet az állítással. „Mindkét darab elsősorban az énekeseké, csak utánuk következik a karmester és a rendező. Rendezői színház ide vagy oda, a végén mindig a karaktereknél kötünk ki: a rendezőnek az a feladata, hogy segítsen érdekessé tenni a megírt szereplőket, a jellemeiket. Mindkét darab nagyon erőteljes. A Bajazzók talán abból a szempontból problémásabb, hogy benne a valóság és a fikció határán járunk, és ennek a hiteles ábrázolása a 21. században, amikor például a virtuális valóságokban jóval többször kerülünk erre a vékony mezsgyére, sokkal nehezebb feladat.”

A magyar énekesekkel viszont könnyű dolga van. Már három hetet dolgozott velük, dicséri felkészültségüket, nem fukarkodik a tehetséget és a hangminőségeket illető jelzőkkel. Basalból, a világ egyik fontos operaműhelyéből Georges Delnon megnyugtat bennünket, úgy látja, jó helyen vagyunk: Budapest tartja a lépést repertoár és képesség tekintetében a legjobbakkal. Ezért is jött ide dolgozni, és ezért biztos abban, hogy számos együttműködésre kerül majd sor a Magyar Állami Operaház és más operaszínpadok művészei között. ○

V I R T U Ó Z O K

KLASSZIKUS TEHETSÉGEKET KERESÜNK!
HAMAROSAN AZ M1 MŰSORÁN!

Leporolni, hogy **jól** csengjen

Donizetti *A csengő* című vígoperáját mutatja be szeptember 6-án az Opera különleges helyszínén, az épület melletti Szfínx-terazon. Anger Ferenc művészeti vezető a feladatra a Színház- és Filmművészeti Egyetem színművész szakán idén végzett Fehér Balázs Benőt kérte fel, aki rendezőként is figyelemreméltó előadásokkal bizonyította már rátermettségét.

Várhegyi András

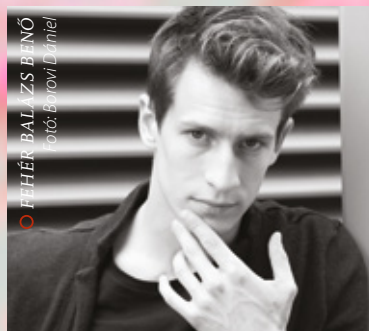

Az olasz zeneszerző, Gaetano Donizetti évente négy-öt operát írt. A csengő című egy felvonásos opera buffáját alig egy hét alatt alkotta meg, amelyhez a librettót is ő maga szerezte egy Párizsban látott vaudeville alapján. Az ősbemutatót 1836-ban tartották Nápolyban, a Teatro Nuovóban, hamarosan pedig Európa többi színpadán is sikerrel játszották.

A történet az idős patikus, Don Annibale Pistacchio lakodalmán játszódik Sorrentóban, ahol kedvére mulatozik a vendégsereg. Köztük van Enrico is, aki korábban udvarolt a fiatal és szép arának, Serafinának, ezért most nem nézi jó szemmel, hogy a lány egy öregemberhez köti az életét. Ám mindhiába, Serafinát eltántorította Enrico hűtlensége.

A fiatalember bosszút forral, és mindent elkövet, hogy megzavarja az esküvőt követő nászszüzeket. Különböző álruhákat öltve csenget be éjjel a patikushoz, hogy orvosságokat kérjen tőle. Először egy francia úrként érkezik, hogy rosszul léte re kapjon gyógyszert, majd operaénekesként tér vissza, és rekedtség ellen kér valamit, végül pedig egy idős úr képében csenget újra, aki felesége bajaira szeretne orvosságot kapni, ennek számos összetevője miatt azonban a patikusnak hajnalig kell dolgoznia, hamarosan pedig indul a postakocsi, amely az eseménydús, ám sikertelen nászszüzek után Rómába szállítja Don Annibalét.

Az előadásban a rászédett patikus szerepében Szvétek Lászlót láthatja a közönség, Serafinát Röser Orsolya Hajnalka alakítja, míg Enricót Geiger Lajos játssza. Fellép továbbá Farkasrúti Mária Serafina anyjának szerepében és Kóbor Tamás mint patikussegéd. A karmester Köteles Géza lesz.

Fehér Balázs Benő rendezővel a ter-
vefogadás előtt beszélgettünk arról,
mi izgatja a történetben, és hogyan
készül erre a még ismeretlen terepen
zajló munkára.

– Egyre gyakrabban találkozunk a neveddel rendezőként. Két pálya indult el párhuzamosan?

– Igen, szerencsére mindkét oldalról, színészként és rendezőként is kapok lehetőséget. Még sosem foglalkoztam operával, ezért örültem ennek a felkérésnek. Nagyon szimpatikus a nyitás az Opera részéről a pályájuk elején járó rendezők felé. Anger Ferenc elmondta, hogy általában tapasztaltabb rendezők dolgoznak nálunk, ezért szeretné, hogy a fiatalok is teret kapjanak. Először megijedtem, mert azt gondoltam, hogy én nem ismerem az operarendezés szabályait, majd rájöttem, hogy valószínűleg nincsenek is.

– Mi izgat ebben a rendezésben leginkább?

– Az, hogy végig van egy zenei alap, amivel lehet foglalkozni, meg lehet bontani, át lehet hangszerelni. Az opera, azáltal, hogy zenei kísérete van, elvont műfaj, bármennyire realista is a játékmód. Szélsőségesen szeretném használni a muzsikát. Nem aláfestő szerepet szánok neki, amihez hozzászokunk egy idő után, és már fel sem tűnik, hogy van, hanem érdekel

az is, hogy a szereplők tudjanak a létezéséről, és akár saját szolgálatukba állítsák egy-egy helyzetben. Erre amúgy is van példa a darabban, amikor Enrico operaénekesként jelenik meg, és hosszan áriázik, hogy húzza az időt.

– Számodra miért lehet érdekes ez a történet?

– Enricóban egy Dosztojevskij által megírt karaktert látok. Nagyon intelligens, és buzog benne valamiféle rontásvágy, ami azonban játékosággal párosul. Valószínűleg erősebb a hiúsága, mint a szerelme. Tönkre akarja tenni Don Annibale és Serafina nászszüzekét. Könnyen lehetne ebből hamis bohóctréfát csinálni, és elnyomni, vagy nem figyelembe venni a valódi tartalmat, ám ezt próbáljuk elkerülni. Ez nem azt jelenti, hogy tragédiát fogunk csinálni a komédiából, hanem azt, hogy élő karaktereket láthatunk majd valós motivációkkal. Nem fekete-fehér a történet.

– Milyennek látod a korábbi megvalósításokat?

– A '66-os felvételt láttam, Melis Györggyel a főszerepben. Egy kicsit porosnak találtam a játékmódot, és zavart, hogy az énekesek alapvető motivációja az volt, hogy viccesek legyenek.

– Az eddigi rendezéseidben a közönség intenzív jelenléte és bekapcsolása meghatározó elem volt. Most is van erre mód?

– A bekapcsolás nem feltétlen a néző-színész viszony bolygatásával érhető el, hanem azzal, ha érdekes az, ami a színpadon történik. A végeredmény azonban derüljön ki ősszel, a Szfinx teraszon! ○

Vidám temetés

„Csupa frissesség, telve a legfinomabb szellemességekkel, a keresettség legcsekélyebb nyoma nélkül. Nem viccel mindenáron, de árasztja a legmosolyogtatóbb humort, ha megkarikatúrát fest, ellenállhatatlanul megkacagtat.” Ennél szebb bókokat kevés magyar opera kapott premierajándékként.
Jászay Tamás

Vadász-temetés

Márpedig ha *A tenor* operaházi ősbemutatója, vagyis az 1929. február 9-e környékén megjelent sajtót átnézzük, meglepve tapasztaljuk, hogy a zenei szakírók – a *Magyarság* című lap szerzőjének fent idézett mondataihoz hasonlóan – szinte kizárólag szuperlatívuszokban szóltak Dohnányi Ernő operájáról, melynek eredetileg német nyelvű librettóját Góth Ernő Berlinbe szakadt, kiváló magyar újságíró jegyezte. „A tenor... nemcsak a zenetörténeti adatok számát fogja gyarapítani. Ennek a dalműnek nemcsak a szakmabeliek fognak tapsolni, hanem a közönség is” – olvassuk a *Kurír* február 10-i számában. A *Pesti Napló* ugyanekkor ezt írja: „A tenor Dohnányi nemes, fennkölt tradíciókat leszűrő zeneszerzői kultúrájának kétségkívül legszebb színpadi diadala.”

Nem az lep meg persze, hogy a kritikások majdnem mindennel elégedettek voltak, hanem inkább az, hogy akkor a három felvonásos vígopera miért nem vált mégsem a hazai dalszínházak repertoárjának részévé? Az Erkel Színház szeptemberi első premierjének rendezője, Almási-Tóth András szerint éppen azért kérte fel Ókovács Szilveszter az elfeledett Dohnányi-mű színrevitelére, mert a régi legendás siker kíváncsivá tette a főtárgaztatót: vajon mi és hogyan tud ma működni az egykor kirobbanó lelkesedéssel fogadott műből? A történet egy különös egybeesés miatt lesz kerek: Almási-Tóth évekkel

korábban már rábukkant *A tenor*-ra, amikor kamara jellegű darabokat válogatott, melyeket a növendékek vizsgaelőadásként mutathatnának be a Zeneakadémia kistermében.

A darabban tehát már akkor fantáziát látott, mondja, elsősorban azért, mert a komponista különböző stílusú zenei allúziókat, melódiákat helyez egymás mellé úgy, hogy azok végül egységes szövetté állnak össze. Van itt németes, keringős zene, de találunk idézetet *A bűvös vadászból*, érződik az operán Wagner és Richard Strauss hatása, a zárójelenetben meg éppenséggel egy Mendelssohn-dal csendül fel. (Ez utóbbi egyébként a mű sülyesztőbe kerülésének egyik oka volt: a náciak a harmincas évek végén a Németországban igencsak népszerű operát betiltották, hiszen Dohnányi nem volt hajlandó lecserelni a „Wer hat dich, du schöner Wald” kezdetű dalt.)

A kritikák annak idején nem fukarkodtak a dicséző jelzőkkel: soha nem fárasztó vagy unalmas, bő leleményű, hatásos, előkelő invenciójú, csiszolt kultúrájú műként emlékeznek meg az operáról. „Tény, hogy rengeteg helyről összeszedett zenei anyag bukkan fel *A tenor*-ban, ám ezeket Dohnányi úgy rendezi össze, hogy a darabnak egészen különleges világa születik: ebben a zenében csak úgy pezseg az élet, tele van váratlansággal és meglepetéssel” – mondja a rendező.

idám oteg

Premier

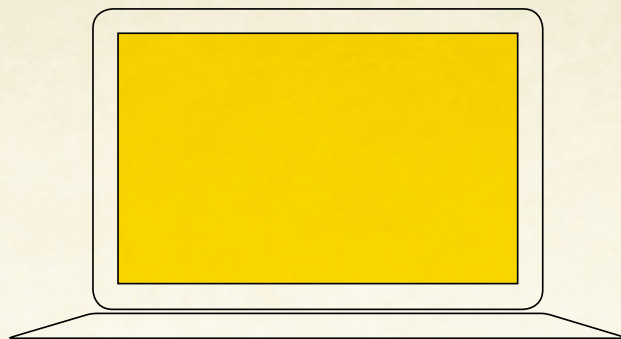
Pezsgő életről beszélni egy olyan opera esetében, amelynek a cselekményét egy haláleset indítja el, legalábbis meglepő. Az énekes kvartett tenorja ugyanis váratlanul elhunyt, gondoskodni kell hát a pótlásáról. A merész ötletek akár jól is elsülhetnek: némi tanakodás után Schippel fuvolás neve mellett voksol a trióvá karcsúsodott együttes. Azonban a fuvolással van egy kis gond: a kórust alkotó finnyás német polgárok szerint Schippel az alapvető udvariassági szabályokat is képtelen betartani, ezért aztán nem fűlik ahhoz a foguk, hogy egy lapon említődjön a nevük az övével. Azonban szükség törvényt bont, sőt a későbbiekben szerelmi bonyodalom és lovagias párbaj is zajlik a színpadon. A Budapesti Hírlap egykori ítéset egyetértően idézzük: „Nem szabályszerű, lekerekített történet, hanem epizód egy múlt századvégi német kisváros néhány alakjának az életéből.”

De ha térben és időben ennyire távol fekszik tőlünk A tenor cselekménye, akkor vajon mi dolgunk ma vele? A rendező elárulja: az új előadás szétfeszíti majd a darab realista kereteit, maga mögött hagyja a német miliót, hogy az egész cselekményt inkább a szürrealitás irányába lökhesse. Mindebben kulcsszerep jut

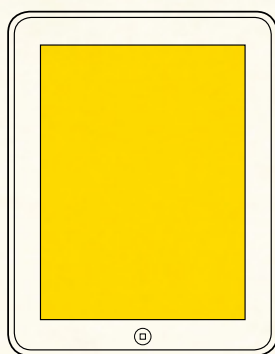
a tervezőknek: Rózsa István díszlete épp úgy megváltozik, hogy új arcát mutassa a nézőknek, mint ahogy Lisztopád Krisztina jelmezei is meglepő átalakuláson esnek majd át.

A rendező szerint ugyanis az operában fontos átváltozások zajlanak le, még ha első pillantásra ez nem is feltétlenül tudatosul a nézőben. „A darab végére itt minden szereplő a birtokába jut olyan tapasztalatoknak az életről, amelyeket korábban még csak nem is sejtett. A felszínes, mesterkéltségekkel eljutunk egy olyan területre, ahol muszáj választ találni az élet nagy kérdéseire, ahol színt kell vallani a szenvedélyekről és a mulandóságról.”

Vitán felül komoly üzenet, ám a rendező garantálja, hogy senki sem fog búskomoran távozni a vígopera új bemutatójáról. Dohnányi Ernő egy másik művéhez, a *Változatok egy gyermekdalra* címűhöz írott mottóját-ajánlóját ez esetben is bátran elővehetjük és alkalmazhatjuk: „A humor barátjának öröme, mások bosszúságára.” ◊

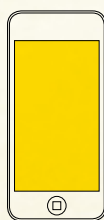

Platformjaink harcban állnak!

A Magyar Narancs már digitálisan is olvasható!

Mostantól digitálisan is előfizethet a Magyar Narancsra, így kedvenc lapját iOS-en, androidos platformokon és természetesen PC-n is olvashatja!

www.magyarnarancs.hu/elofizetes

www.dimag.hu
interaktív tartalmak
folyamatosan bővülő kínálat
iPad, Android, PC

MAGYAR NARANCs

Hölgyek előre!

Bár Robert North *Trójai játékok – amazonokkal* című darabja még ismeretlenül sem a balerinák klasszikus szerepálmait juttatja eszünkbe, mégis hány olyan balettet tudunk mondani, amikor ugyanazokat a férfiszólókat női verzióban is megcsodálhattuk? Ezzel a különleges összehasonlítással és csavarral hoz majd újdonságot a szeptemberi bemutató az Operaház színpadára.

Krupa Zsófia

A görögökkel harcoló trójaiak csataterén a mitológia szerint ugyan felbukkantak harcra amazonok is – vagyis nők, akik úgy harcolnak, mint a férfiak –, az új bemutató címét azonban nem kell szigorúan, történetileg értelmeznünk. Ahogy a cím, úgy a szereplők nemét jelölő alcím is egy hangulatot, stílust, a tánc és a harcművészet egy szokatlan ötvözetét, annak korábban még nem látott formáját fejezi ki. S mindemellett a budapesti Opera egy újabb, kísérletező lépését a klasszikus vonal felől a modern irányába. A *Trójai játékok* második, kifejezetten magyar színpadon megszülető verziója nem csupán egy új szín lesz az őszi bemutatók listáján, de szokatlanságával és humorával akár egy sokkal szélesebb közönségre is számot tarthat, mint a klasszikus balettek. Mert a Trójai játékok ezúttal a táncosok macsó attitűdjére és a darab ironikus gesztusaira vet még egy hurkot: Budapesten láthatjuk először balerinák előadásában az eredetileg „férfibalett”-nek koreografált harci táncművet.

A tavaszi bemutató női változatát Solymosi Tamás balettigazgató az eredeti mű amerikai koreográfusával, Robert North-szal engedélyeztette, aki támogatta és kifejezetten izgalmasnak találta saját, nagy sikerű darabjának újragondolását. A Magyar Nemzeti Balett művészeivel előadott új produkció nem átdolgozás vagy adaptáció, hanem magasabb szintre emeli a darabot azzal, hogy nem hozzátesz, hanem átírja annak alapmotívumát. Mintegy a feketét fehérnek mondva, éppen azzal játszik

el az új darab, hogy ezt az ízig-vérig maszkulin atletikusságot és dinamikát törékeny balerinákra alkalmazza. Ehhez a csavarhoz csupán egy rövidebb jelenetet kellett kihagyni az eredeti, férfi koreográfiából, minden további rész lehetőséget ad majd a társulat magasan képzett női tagjai számára, hogy szinte egy az egyben, tükörképként mutathassák meg technikai tudásukat és sokszínűségüket.

Az 1974-es balettkomédia – amiben az erőteljes férfítáncokat a humor oldja fel – Robert North koreográfus számára is meghozta az áttörést az akkori bemutatón a Londoni Kortárs Táncszínházban. A vicces és attraktív férfiszólók egy féktelen, vad játékot varázsoltak a színpadra, olyat, amire korábban még nem volt példa. Mint ha csak a Pilobolus mutatványosai és a ma divatos utcai hiphop táncok is inspirálták volna North-t azon a bizonyos dél-amerikai turnén kívül, ahonnan a brazil folklór elevensége, az akkor még Európában szinte ismeretlen capoeira elemei beépültek darabjába. A batucada, vagyis a brazil ütőhangszeres muzsikából írt balettzene Bob Downes munkáját dicséri. A divatos, minimalista látványú rituálétáncok azonban nemcsak a színpadon megjelenő erőteljes férfiaságra irányítják a néző figyelmét, hanem magára a tiszta táncra is. Mert a Trójai játékok több, mint nyolc esztétikus balett-táncos (a tavaszi bemutatón: Bajári Levente, Cserta József, Leblanc Gergely, Jellinek György, Darab Dénes, Molnár Dávid, Yuya Takahashi és Tabbouch Ali Viktor) élvezetes és lendületes díszgyakorlata, hiszen a

szólisták személyisége és humor-érzéke szervesen a darab részét képezik. Mert bár az előadás valóban úgy indul, mint egy atletikus tudásra felhúzott építmény, ebben a hitben maradunk egészen addig, míg ez a felhúzott piramis össze nem omlik annak minden komolyságával együtt. A darab első sikere Angliában akkora volt, hogy 1976-ban Robert Cohan, a liverpooli társulat művészeti vezetője megszervezte, hogy táncosai sportcentrumokban tarthassák próbáikat és előadásait is, törekedve ezzel új közönséget is becsalni a produkcióra. Az új érdeklődők – köztük sok női néző – pedig nem maradtak el.

A dél-amerikai világot idéző akrobatikus harci technika, a gyakran földön vagy föld közelében, kézen állva végrehajtott mozgáskombinációk, a rúgások, cselek, az ellenféllel való játék mind beépültek egy európai, a görög harci játékokat (innen a cím) is felelevenítő koreográfiába. S ebből fakadhat az őszi bemutató kapcsán a magyar néző kíváncsisága is: vajon hogyan képzeljük majd el legkiválóbb balett-táncosnőinket kézenállások, fejen átfordulások, cigánykerekezés és különböző harci ugrások közben, melyek ezt a brazil, görög és távoli-keleti ihletésű darabot alkotják? A magyar amazonok által bemutatásra kerülő őszi Trójai játékok tehát szokatlanságában, váratlanságában és humorában is újat, az Operában még nem látott táncélményeket hoz majd a közönség számára. ○

És Menzel hogy csinálja?

Jiří Menzel nevét említve – legalább két nemzedék számára mindenképp – az első reakció két cím: az Oscar-díjas *Szigorúan ellenőrzött vonatok* és a *Sörgyári capriccio*. Menzel film- és színházi rendezőként különleges szálakkal kapcsolódik Magyarországhoz, ezúttal azonban új oldaláról ismerhetjük meg: az Operában a *Così fan tuttét* viszi színre. *Papp Tímea*

A gourmet-któl persze megkaphatjuk a cseh újhullám szinte teljes filmográfiáját, lévén a rendező e „mozgalomnak” egyik meghatározó alkotója. Ezek, sőt általában a Menzel-filmek nem csupán a gyakori alapanyagot biztosító Bohumil Hrabal (a Menzellel készült interjúkban megkerülhetetlen téma a barátságuk) és a sajátos, számunkra jól ismert közép-kelet-európaiság miatt válhattak népszerűvé és ikonikussá, hanem mert Menzel a kamerán keresztül képes volt megragadni a tájékunkra oly jellemző hangulatokat, s tette-teszi mindezt finoman elemelve, humorral és megértő szeretettel.

A derű azonban nem felhőtlen ezekben a történetekben. A kisemberekről szóló keserű komédiák sok-sok megértéssel ábrázolt, mégis groteszk figurái és helyzetei nem mentesek sem a társadalomkritikai felhangoktól, sem a politikai állásfoglalástól. Ezért hát az sem véletlen, hogy Menzel egyik emblemikus, kedvenc színésze a Sörgyári capriccio Gruntorad doktorát alakító Rudolf

Hrušínský, az életigenlő, az életszerető vidéki kisember megtestesítője. Az a színész, aki talán azért is lett a legnagyobbak egyike, mert vele tudtak a legkönnyebben azonosulni a csehek. Egy joviális, mosolygós férfi, aki a Magda Vášáryová játszotta Mariska hátának támasztva a fejét oly boldogan szunyókál, mint egy kisgyerek.

Ahogy Hrabalra igaz, hogy legalább annyira magyar író, mint cseh, Menzelle is igaz, hogy legalább annyira magyar rendező, mint cseh: képei egy korosztály fontos, memóriába beleégett emlékképei lettek. A személyes, baráti kapcsolatok – Gyarmathy Livia, Böszörményi Géza, Maár Gyula, Simó Sándor, Szabó István – mellett minden bizonnyal ez az ismerőség, a közös történelmi tapasztalat és életérzés, az egygyökerűség is közrejátszott abban, hogy a *Szívűrtől Az ajtóig* Menzel magyar filmekben vállaljon színészi szerepet, saját filmjeibe pedig magyar művészeket hívjon Bán Jánostól (az

Oscar-jelölt *Az én kis falum*) Szabó Istvánig (*Őfelsége pincére voltam*).

Egy ideig igazgatta a barrandovi filmstúdiót, számos országban és kultúrában megfordult rendezőként, tanárként, filmfesztiválok zsűroraként, szerte a világon megannyi díjjal ismerték el munkáit, több életműdíjjal munkásságát. A magyar kulturális életben betöltött szerepéért 2004-ben megkapta a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje a Csillaggal kitüntetését.

A kamera, a vágóasztal és a mozivászon mellett Jiří Menzel otthonosan érzi magát a színházak falai közt is. Ennek okáról néhány éve, épp az *Őfelsége pincére voltam* magyarországi premierje előtt így nyilatkozott nem kevés humorral és öniróniával: „A színházi munka formában tart, ráadásul a próbákhoz később is kell felkelni, mint egy forgatóshoz, én pedig lusta vagyok. Színházban azért jó dolgozni, mert csak tíztől kettőt tart a munkaidő.”

Egy másik interjúban újabb, az előbbihez képest egész más, jóval szakmaibb indokot hozott fel a színház erényeként: „Bevallom, egyre jobban szeretek színházban rendezni; ott az ember valahogy állandóan kézben tartja az egész anyagot. A filmkészítés nagy hátránya – azon a szörnyűségen kívül, hogy forgatás közben az ember hajnaltól éjszakáig be van fogva – az, hogy a keverésig jóformán sohasem láthatja az egészet, csak végkimerülésig az egyes részleteket. Filmet csinálni olyan érzés, mint sűrű ködben autót vezetni.”

Olyan emblemikus cseh műhelyekben rendezett, mint a Činoherní Klub vagy a Na Vínochradech teátrumok, de a mi színpadainkat is megismerte. A Katona József Színházban Carlo Gozzi klasszikusát, *A sarvaskirályt* vitte színre, a József Attila Színházban és az Új Színházban pedig kifejezetten szórakoztató darabokat jegyzett (Alan Ayckbourn: *Hogy szeret a másik?*, illetve Michael Frayn: *Még egyszer hátulról*), minden esetben komoly sikerrel. Bár a film kapcsán tették fel neki azt a kérdést, hogy mi volt a leghasznosabb dolog, amit főiskolai tanulmányai alatt elsajátított, válasza színházi alkotásaira is tökéletesen helytálló: „Az

osztályvezető tanárom arra ösztönzött minket, hogy keressük meg, mi mozgatja az érzelmeket, mi van mögöttük, mi az érzelem hajtóereje. Nem az a fontos, hogy a pusztá érzelmeket mutassuk.”

Sokműfajú alkotóról van tehát szó, és az sem várat már soká, hogy operarendezőként is megismerjük. Saját bevallása szerint még kisgyerekként köteleződéssel el az opera műfaja iránt. Édesanyja azt szerette volna, hogy művelt fia legyen, ehhez a műveltséghez az anyai akarat szerint pedig a Nemzeti Színház operaprodukcói egyértelműen hozzátartoztak. Bár nem emlékszik pontosan, meggyőződése, hogy az első, egy életre szóló kapcsolatot meghatározó előadások között ott kellett lennie a *Così fan tutténak* is. Nem véletlenül: Mozartnak erről a darbjáról azt tartják, első operaélménynek, amolyan beavatásnak, bevezetésnek ideális mű, és ehhez a történet mellett a csodálatos és emlékezetes dallamok egyaránt hozzájárulnak. Menzel egyáltalán nem tagadja, hogy filmesként és prózai színházi rendezőként nem ez a legbiztonságosabb, legismertebb terep számára, de szereti az igazi kalandokat. A már emlegetett lustaságból mindig a feladatok,

a filmes vagy színházi témaötletek, konkrét felkérések mozdítták ki, amik ha felkeltik az érdeklődését, komoly, jófajta kihívásként tekint rájuk. Így örömmel töltötte el a Magyar Állami Operaház felkérése is, és nagyon várja a művészekkel a közös munkát.

Menzel tehát egyáltalán nem olyan, mint legutóbbi filmjének egyik főszereplője, Viték. A *Don Juanok* című 2013-as mozi ugyanis egy olyan középkorú operarendezőről szól, aki vállaltan gyűlöli az operát, a szopránokat viszont nagyon szereti. (Itt ér össze a filmben próbált *Don Giovanni* és a főhős karaktere.) Meg egy olyan idős operarendező-kórusvezető tanárnőről, aki szintén utálja az operát, leginkább azért, mert egy énekestől teherbe esett, aki a babával otthagya őt. (A kisbaba aztán megnőtt, és ő is ugyanúgy egy Don Juan/Giovanni áldozatává vált, mint az anyja. A fátumot persze a harmadik generáció sem kerülte el.) Az apa, az idős, cseh basszus természetesen megérkezik az óceán túlpártjáról – ki más, mint a Kormányzó szerepére –, a mese pedig boldog véget ér. Mert jó vígjátékot Menzel szerint csak komoly dolgokról lehet csinálni, a nő, a szerelem és a zene, különösen Mozarté, márpedig ilyen. ○

HEREND

időtlen
szépség,
örök érték

Herend

WWW.HEREND.COM • WWW.FACEBOOK.COM/HERENDPORCELAIN

8440 HEREND, Kossuth Lajos u. 135. • 1014 BUDAPEST, Szentháromság u. 5. • 1051 BUDAPEST, József nádor tér 11. • 1061 BUDAPEST, Andrásy út 16. • 1184 BUDAPEST, Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér • 2000 SZENTENDRE, Bogdányi út 1. • 6000 KECSKEMÉT, Hornyik János krt. 4. • 9730 KÓSZEG, Fő tér 21. • 7621 PÉCS, Király u. 20. • 9400 SOPRON, Várkerület 98. • 6720 SZEGED, Oskola u. 17.

BERLIN • SYDNEY • LONDON • MILÁNÓ • MOSZKVA • NEW YORK • TOKIÓ

A kiteljesedés útján

Évadkezdés Gál Erikával

Nagy szerepek várják. Boldog és kiegyensúlyozott. Eredetileg nem operai pályára készült, jóllehet sokan mondták neki, hogy szép hangja van. Egyszer a zenei könyvtárban – lényegében találomra – választotta ki Komlóssy Erzsébet árialemezét. Meghallgatta, és eldöntötte: énekesnő szeretne lenni. Gál Erika, a 2014-15-ös évad Kamaraénekesje jól választott: hivatást és mestert is. Példaképe haláláig mentora és „anyai jó barátja” volt...

Pallós Tamás

– A Simándy Józsefről elnevezett énekverseny volt az egyetlen, amin 1998-ban elindultam. Komlóssy Erzsébet volt az egyik zsűritag, aki megjegyezte: „Itt az utódom!” És felajánlotta, hogy foglalkozna velem. Rengeteget köszönhetek neki. Debrecenből kerültem Budapestre, ahol nemcsak a tanárom, hanem a pótanyám is lett. Naponta jártam hozzá. Rögtön az első órán kijelentette: „Ha azt hiszed, hogy valaha szólni fogok az érdekedben, el se kezdjünk együtt dolgozni. Én csak a tudásomat adom, azzal kell, hogy boldogulj.” Ez annyira így volt, hogy amikor előénekeltem az Operában, Erzsébet – aki énekmester volt ott – nem engedte, hogy ráírjam a nevét a jelentkezési lapra. Nem akarta, hogy előnyt élvezzek miatta. Azt mondta, ha felvesznek, akkor majd elmondhatjuk, hogy tanított. Nyolcvanadik születésnap koncertjén én kaptam tőle az első Komlóssy-díjat, és megint megerősítette: engem tart utódjának. Ez rám nézve óriási felelősséggel jár. Persze édes teherről van szó.

– Október 31-én az Erkel Színházban lesz az Oberfrank Pál rendezte új Carmen premierje.

– Elfogult vagyok a Carmennel, hiszen ez volt életem első főszerepe 2002-ben. Ezt is Erzsébettel tanultam. Kemény harcaink voltak. Mögötte több száz előadás tapasztalata... én pedig meg akartam váltani a világot. Nehezen jutottunk dűlőre. Azóta is azt gondolom, hogy mindenki a saját nőiségével tudja jól megformálni ezt a szerepet. Tőlem nagyon idegen a tenyeres-talpas, közönséges, lábat széttevő Carmen. Szinetár tanár úr instrukciója szerint Carmen elérhetetlen istennő: természetes, szabad. Egy huszonéves lány persze másképp hívja fel magára a figyelmet, mint egy harmincas évei közepén járó nő,

akinek sokszor elég egy szemvillantás a csábításhoz. Reményeim szerint az én Carmenem folyamatosan „fejlődik”, és mindig más, mert én is változom.

– Az Aida Amnerise viszont új szerepe. Most jött el az ideje?

– Petrovics Emil korábban már felajánlotta. Bármennyire fáj is, hiszen egyik szerepálmomról volt szó, akkor elengedtem. Erzsébet óva intett: még ne! Hiányoztak a lépcsőfokok, amelyek az elénekléséhez, a megformálásához szükségesek. Szülés után a hangom erősödött, sötétedett. Rengeteget dolgoztam, technikailag fejlődtem. Immár jöhetnek ezek a nagy szerepek. Amneris pedig egy csoda. Izgalmas, sokszínű... és nagyon nehéz. A *Don Carlos* Eboelijához képest is. Zeneileg és színészilag egyaránt nagy kihívás, gyönyörű feladat.

– A Rajna kincse Erdáját alakítja az Operában induló új Ring „előestéjén”. Érdekes módon rendszeresen megtalálja e mély altszerep.

– 2001-ben énekeltem először, ezzel nyertem el a Wagner Társaság bayreuthi ösztöndíját. Egyszer Anna Reynolds tartott kurzust az Operában, én Erda monológját vittem. Meghallgattam, aztán megkérdezte: „Ugye, tudod, hogy nem vagy alt?” Elkezdett skálázni, s amikor már a háromvonalas oktávban jártunk, magabiztosan mosolygott: „Na, megmondtam.” De amikor „leszálltunk”, és a kis oktávban is énekeltem neki egy C-t, elbizonytalanodott. Éveken át így volt, nem tudtak besorolni; bármelyik irányba skáláztam, nekem jólesett. Amikor két éve a *Siegfried* Erdáját először próbáltam a Müpában, Fischer Ádám is megkérdezte tőlem, hogy milyen hangfaj vagyok. Mondtam, hogy döntse el ő; én nem gondolkodom kategóriákban, csak szeretnék jó énekesnő lenni. Három-négy

hónappal korábban a *Tannhäuser*ben a szoprán verziójú Vénuszt énekeltem. Erre Ádám megjegyezte: „Jó, akkor olyan vagy, mint Christa Ludwig.” Jólesett a célzás. Lent és fönt is kényelmes az éneklés. Nem tehetek róla, ez isteni adomány, de természetesen sokat gyakorolok, hogy szinten tartsam.

– Öröm látni a derűjét, azt, hogy a helyén van. Rengeteg a feladata. Nem tart attól, hogy túlvállalja magát?

– Imádom énekelni! Ez nemcsak a hivatásom, hanem a család mellett az életem értelme is. A szülés után nehéz volt a visszatérés. Nem úgy alakult a pályám, ahogy elképzeltem: nem jöttek azok a szerepek, amelyekre vágytam, amelyeknek már itt lett volna az idejük. Nem titok: rossz volt. Most viszont tényleg egymást érik a feladatok. Nyár elején például öt produkciót próbáltam párhuzamosan. Persze nehéz, ugyanakkor hatalmas öröm mindez, ami rengeteg energiát ad. Izgalmas az új szezon, abból a szempontból is, hogy a nagyfiam elkezd az iskolát, úgyhogy kicsit át kell szerveznünk a családi életünket. Nekem az évad elején már jönnek az Eboлик, a Carmen-próbák, a *Falstaff*... sok minden. De ahogy említettem, ez tesz igazán boldoggá. ○

○ „A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ KAMARAEŒENEKE - 2013/2014” DÍJ ÁTADÁSA
/Fotó: Nagy Attila

Egy remekmű vonzásában

Oberfrank Pál
a Carmen rendezéséről

Georges Bizet formabontó, naturalizmusa miatt kezdetben ellenérzéseket kiváltó *Carmen*je már 1876-ban, a párizsi premier után bő másfél évvel megszólalt Budapesten. Azóta kötelező-állandó repertoárdarab itthon is. „Nietzsche kedvenc operája, a muzsika fiatal és öreg aszfaltbetyárjainak állandó szerelmese”-jegyzi meg Csáth Géza bohém derűvel egyik Carmen-recenziója élén. A legnépszerűbb francia dalművet ezúttal Oberfrank Pál állítja színpadra az Erkel Színházban. *Pallós Tamás*

benne egy új Carmen-rendezés ötlete, eszébe jutott ez a régi vizsga, fölhívott, és megbízott ezzel a feladattal. Velőtrázó felkérés volt, hiszen nálam nagyobb kihívásról van szó, mégis úgy éreztem, hogy nem bújhatok ki alóla. Nem szabad megijedni, a sors néha olyasmit ró az emberre, ami meghaladja az erejét, de oda kell állni és meg kell birkózni vele.”

Egy prózai színházból érkező színész-rendező az opera világában számos addig számára ismeretlen, megoldandó problémával szembesül. Egészen mások a körülmények és a játékszabályok: „Mivel az Operában most több produkció készül egyszerre, logisztikai szempontból is nehéz létrehozni egy előadást. Megszoktam, hogy nálunk a munkafolyamat az olvasópróbákkal indul. A rendezőnek elég ideje van, hogy találkozzon a közreműködő művészekkel.

Az Operában elfoglalt énekesekkel, a folyamatosan szolgálatban lévő kórus-sal és statisztériával kell egyeztetni. (A Margitszigeti Szabadtéri Színpadon két előadáson ráadásul vendégművész, Rinat Shaham alakította a címszerepet.) Szeretném mindazt átadni a fellépőknek, amit színészként megtanultam, hogy »gyomorból, zsigeri mélységek-ből« feltörő energiákat mutassunk meg

„Az első operarendezésem; a második nagyszínházi feladatom a *Csókos asszony* után” – meséli Oberfrank Pál színművész, a Veszprémi Petőfi Színház igazgatója, akit még a születő Carmen-előadás nyári margitszigeti „beavatásakor” kérdeztem újdonsült feladatáról. Friss operai megbízásának története egy korábbi műhelymunkából indult: „Tíz-tizenöt évvel ezelőtt a színészmesterséget tanító Almási-Tóth András zeneakadémiai osztálya egy Carmen-vizsgára készült. Mivel tenor akkor nem volt a csoportban, András úgy gondolta, hogy kísérletképpen összeengedi az operai és a prózai világot, és egy színészre, történetesen rám bízta Don José szerepét. Korábban gyakran szerepeltem zenés darabokban, úgyhogy sorokat beénekeltem, sőt a *Virágáriát* is megtanultam – ami operai füllel persze erősen kifogásolható lehetett... Ókovács Szilveszter is ott volt. Most, hogy operaigazgatóként felvetődött

a színpadon. Rengeteg próba szükséges ahhoz, hogy a művészek egyszerűek, sallangmentesek legyenek, eldobják »patentjeiket«, és higgyenek abban, hogy a kevésből, az őszinteségből születnek az igazi vallomásos alakformálások. Mindenesetre erre törekszünk a Carmen közreműködőivel.”

A Carmen műfaját tekintve opéra comique, amelyben az áriákat, dalokat, kettősöket, együtteseket párbeszéddek kötik össze. Bizet spanyol témájú és hispán temperamentumú, határokat feszegető remekműve azonban nem e speciálisan franciás formában, hanem átdolgozott „bécsi változatában”, Ernest Guiraud recitativóival (illetve *A szép perth-i lány* című operából és *Az arles-i lány* kísérőzenéjéből kölcsönzött – a negyedik felvonásba illesztett – balettbetéttel) terjedt el világszerte. Oberfrank Pál a próza és/vagy énekbeszéd tekintetében „harmadik utat” választott: „Nem szeretek ugyan a felgyorsult világra és a mai nézői igényekre hivatkozni, de a recitativók nagy részét kivettem. Leállítják a darabot, és olyan információkat közölnek, amelyeket a néző amúgy is lát és pontosan ért. Prózában csak néhány mondat hangzik el. Az Erkel Színházban a rövid összekötő szövegek magyarul, a zárt számok, az énekelt részek pedig eredeti nyelven, franciául szólanak majd meg.”

Az elmúlt harminc évben René Terrasson, Szikora János, majd Szinetár Miklós rendezésében játszották a

Carment Budapesten. Előbbiek a le-tisztult egyszerűséget tűzték ki célul, utóbbi a finom aktualizálást és a látvány(osság)ot választotta. Amikor egy ennyire ismert operáról van szó, azt gondolhatnánk, hogy színpadra állítása könnyű feladat. Másrészt viszont ugyanezért talán a legnehezebb is. Lehet még újat mondani róla és vele? Milyen Carment álmódott meg Oberfrank Pál? „Ókovács Szilveszter azt kérte, hogy olyan előadást hozzak létre, amely a fiatalokat is megérinti. Carmen és Don José mindannyiunkban ott élő archetípusok. Szinte mindenki találkozik a Carmen- vagy Don José-féle elsőprő szenvedélylyel, szerelemmel; általában persze nem e »szélsőséges formában«, és nem ilyen tragikus véggel... Sokféle rendezői elképzelés van a Carmen-nel kapcsolatban. Én nem akartam a romantikus-realista-verista felfogást

követni. Semmiképpen nem akartam dohánygyárat, sziklás hegyi utat, arénát és gyümölcsárusokat... Pilinyi Márta jelmezei mai ruhák, a darabban számos korunkra jellemző eszköz jelenik meg. Székely Lászlót kértem fel a díszlettervezésre. A színpadon öt hatalmas, kónuszosan befelé dőlő tükörfal látható és egy nagy vörös alapszőnyeg; közepén kör, benne egy támadó bika árnyképe. Különböző kiegészítővel ugyan, de lényegében e nagy, semleges, üres térben játszódik a történet."

És hogy mit adott a műfaj az opera világába belépő színész-rendezőnek? „Az opera valóban a színpadi művészet csúcsa. Különleges világ tárult fel előttem azzal, hogy egy többszáz oldalas kotta alapján kellett végiggondolnom és megjelenítenem egy történetet.

Ahogy Ady Endre írja egyik versében: »Minden titok e nagy világon«. Titok számomra, hogy a Carmen mit jelent a jövőmre nézve, de az biztos, hogy óriási kapukat nyitott meg bennem a vele való foglalkozás. Ahogy beljebb és beljebb jutottam, annál nagyobb szenvedéllyel éltem meg ezt a feladatot. Az ember találkozhat a tökéletessel. A Carmen esetében pedig ez különösen így van. Elképesztően írta meg Bizet. Olyan mélységekből robbannak fel érzelmek, hogy az egészen dermesztő." ○

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

○ NÉMETH JUDIT
Fotó: Múpa, Pető Zsuzsa

○ ALEXANDER GAVRYLYUK

Zongoraáriák

Liszt Ferenc születésnapja az Operában

2014. október 20. 19:30

Mozart ▶ **D-dúr Rondó**
Brahms ▶ **Paganini-variációk**
Saint-Saens | Liszt | Horowitz ▶ **Danse**
Wagner | Liszt ▶ **Izolda szerelmi halála**
Liszt ▶ **Consolation No. 3**
Liszt ▶ **Valse Impromptu**
Liszt | Horowitz ▶ **Rákóczi-induló**
Liszt ▶ **Tarantella** (Venezia e Napoli)

Zongorán közreműködik ▶ **Alexander Gavrylyuk**

Közreműködik ▶ **Németh Judit** (Izolda)

Az est fővédnöke ▶ **Herczegh Anita**, a köztársasági elnök felesége

A szobor áriái

Habár operát csupán egyetlenegy komponált, s azt is kamaszkorában, azért a 19. században kevesen tettek többet az operák népszerűsítéséért, mint Liszt Ferenc.

László Ferenc

„Mindazt, ami vagyok, s amit elértem, egyetlen embernek köszönhetem” – fogalmazott Richard Wagner a *Ring* első előadását követő ünnepi beszédében, nagyszívű barátját és egyúttal apósát, Liszt Ferencet méltatva. S valóban, Liszt felmérhetetlenül sokat és számtalan módon segítette Wagnert, akinek *Lohengrin*jét maga mutatta be, s akinek zenedrámaiból bravúros és teljes értékű zongoraátiratok sorát komponálta. Hasonlóan önzetlen szívességgel azonban számos más pályatársának is a segítségére sietett Liszt, mondjuk elintézve Saint-Saëns operája, a *Sámson és Delila* weimari ősbemutatóját, s persze operaátiratok és parafrázisok garmadáját elkészítve.

Így aztán, bár kamaszkori operája, a *Don Sanche* sohasem szerepelt az Opera repertoárján, Lisztnek okkal kijárt az épület főbejáratánál elhelyezett ülőszobor: az operakultúrának, no és persze a magyar zeneéletnek tett hatalmas szolgálataiért. Igaz, Stróbl Alajos szobra egy meglepő epizódot is

felidézhet az Operaház megnyitásának történetéből, amely némiképp ellentmondott az idős zeneszerző előtti tisztelgés gesztusának. Liszt alkalmi műve, a *Magyar király-dal* ugyanis nem szólalhatott meg azon a százharminc esztendővel ezelőtti ünnepélyes megnyitón, mivel az alcímbe jelzett „régi magyar dallam” eredetileg bizony kuruc nótáé volt, s ilyesmit az uralkodó jelenlétében nem tűrhettek a protokollra ügyelő illetékesek. Lisztnek tehát szobor jutott – kint, de művének nem jutott hely – bent. Utcám már van, házam még nincs – mondta állítólag Deák Ferenc, amikor a belvárosi Nagyhíd utcát még a kiegyezés előtt Deák Ferenc utcára keresztelték át, s némi keserűséggel akár Liszt is hasonlóan formulázhatta volna operaházi helyzetét. (Liszt *Magyar király-dala* az Opera szeptember 27-i ünnepségén végre elhangzik majd a színpadon – *a szerk.*)

Liszt Ferenc helye azóta persze már bent is garantált: nagyzenekari koncerteken éppúgy, mint például azon

a zongoraesten, amely a komponista kétszázharminc születésnapját köszönti. Az ukrán születésű, ma Ausztráliában élő harmincéves zongoraművész, Alexander Gavrylyuk Liszt Wagner- és Saint-Saëns-átiratai közül csakúgy játszik majd nekünk, ahogyan a Liszt számára ugyancsak kedves *Rákóczi-induló*t is meg fogja szólaltatni. *Zongoraáriák* – ezt a fantázia címet viseli a koncert, amelyen a többszörös versenygyőztes fiatalember (Horowitz-verseny – 1999, Rubinstein-verseny – 2005) a zongorát páratlan tehetséggel megénekelte Liszt alakját idézi majd elénk. S hogy mindez igazán Liszt Ferenc nemes szellemében történjen: a születésnap koncert jótékonyági célt szolgál, a Tűzoltó utcai gyermekklinika hivatalos alapítványa, az Őrzők Alapítvány javára gyűjtve a jegybevételt. ◻

Hulló- csillag

Fricsay Ferenc különleges helyet foglal el a hazai zenerajongók szívében – míg sokan minden idők legtehetségesebb magyar dirigensének tartják, a büszkeség mellett egy kicsit ott van a szomorúság, a „mi lett volna, ha” érzése is.

Zsoldos Dávid

Fricsay100 Minifestivál

2014. október 26. Szent István-bazilika – Fricsay:

C-dúr mise - magyarországi bemutató (vezényel: **Medveczky Ádám**)

2014. október 27. Erkel Színház – Donizetti:

Lammermoori Lucia (Lucia: **Edita Gruberova**)

2014. október 28. Operaház, Vörös Szalon – „**Önmagába zárt titok**”

(Fricsay-kiállítás **Karczag Márton** szerkesztésében)

2014. október 29. Operaház, Székely Bertalan terem – **Fricsay100**

Emlékkönyv (Ókovács Szilveszter jegyzeteivel)

2014. október 30. Operaház, főlépcső – **Fricsay-fejszobor avatása**

(**Marta Dobay-Fricsay** ajándéka)

A 20. század olyan sok kiváló, magyar karmestert emelt világhírré, hogyha a dirigensekre is vonatkoznának a piacvédelmi intézkedések, Magyarország már régóta exporttilalom alatt állna. Reiner Frigyes (1888–1963) Pittsburgh, majd Chicago szimfonikus zenekarait hozta világszínvonalra, s eközben a Metropolitanben is meghatározó karmester volt. Az 1897-es születésű Széll György Cleveland, a két évvel később született Ormándy Jenő pedig a Philadelphia Orchestra legendás zeneigazgatójaként írta fel magát a zenetörténet lapjaira. [És hogy mennyire más ritmusban forgatták azokat a lapokat: Széll huszonöt éven, Ormándy pedig negyvennégy (!) éven át vezette megszaksítás nélkül ezeket az együtteseket.] A karmesterek termelési mutatója később sem esett vissza, elég csak Doráti Antal (1906) vagy Solti György (1912) nevét említeni. S a következő név már Fricsay Ferencé, 1914-ből.

Egy karmester pályájának életciklusa pontosan ellentétes a színpadon általa dirigált balett-táncoséval: míg az utóbbi negyvenéves korára jó eséllyel

már csak koreográfusként alkothat maradandót, előbbi – kevés kivétellel – ekkor kezd igazán érett dirigenssé válni. Reiner és Széll a hetvenes éveikben, Ormándy, Doráti és Solti pedig nyolcvan felett hunytak el – valamennyien egy teljes, sikerekben és előadott opuszokban gazdag, jól dokumentált karmesteri életút végén. Fricsay viszont nem érte meg az ötvenet sem. A két évvel fiatalabb Soltival párhuzamba állítva lehet igazán megérteni, hogy ez mit jelent: ő Fricsay halálával egyidősen kapta az első olyan lehetőségét a Covent Gardenben, amellyel maradandót alkothatott. Ha Solti Fricsayval egyidősen tette volna le a pálcát, akkor a zenetörténet szegényebb lenne a Covent Garden élén töltött tizenegy és a chicagóiaknál töltött huszonkét esztendő produkcióival – azaz csaknem a teljes Solti-életművel. A hatvanas-hetvenes évek a lemezfelvételek és a nagy európai zenei fesztiválok kivirágzásának az időszak: a gazdasági fellendülés, a technika fejlődése, a határok átjárhatósága és egy a klasszikus

zenéhez a jelenlegihez képest nagyságrendekkel erősebben, a mindennapi rutin természetességével kötődő társadalom ideális közegnek bizonyult a háború utáni előadóművészek kiválóságai számára.

A Fricsay-pálya megvalósult része éppen elég impresszív ahhoz, hogy joggal gondolhassuk: a század egyik legnagyobb karmestergéniusának a pályája tört ketté éppen akkor, amikor a legnagyobb lendületet vehette volna. A Magyar Királyi Honvédség zeneigazgatója, Fricsay Richárd (1867–1945), aki csak 1925-ben magyarosította nevét a morva Frycay-ról, a kor elismert és igen aktív muzsikusa volt, több mint ezer rádióhangversenyt vezényelt, az utolsót egy 1944-es légitámadás miatt kellett félbeszakítani. Lengyel Bertával kötött második házasságából született Ferenc fiát már korán elcsábította a zene: tizenhat évesen átvette apja diákzenekarát, három évvel később, 1933-ban már a Szegedi Filharmonikusok és a helyi katonazenekar vezetőjévé nevezték ki. Tízéves

Arcok az árokból

ottléte alatt olyan művészek léptek fel a városban, mint Dobrowen, Mengelberg, Dohnányi, Thibaud, Cortot, Szigeti, Kleiber vagy Bartók. A sikeres szegedi éveknél a német megszállás vetett véget.

„Már egy héttel az oroszok bejövetele után jelentkeztek barátaim, és három nap múlva sor kerülhetett az első hangversenyre, amelyet az egyik színházban tartottunk meg, mialatt tőlünk néhány száz méterre még folytak a harcok.”

A fegyverzaj elcsendesedtével Fricsay vezényelte az első pesti koncertet a háború után, majd az Opera vezető karmestere lett. A nemzetközi kiugrást – ahogy Bernsteinnél is – egy beugrás hozta el számára: Gottfried von Einem *Danton halála* című operájának ősbemutatóját az 1947-es Salzburgi Ünnepi Játékokra tűzték ki, Klemperer pedig Fricsayt kérte fel aszisztensének. Klemperer betegsége miatt viszont a nagy kihívást jelentő produkció feladata teljes egészében a magyar dirigensre hárult – az első próbát követően már a nagyvilág várja: 1948-tól négy éven át a berlini városi opera és a RIAS Szimfonikus Zenekar vezetője, utóbbi ebben az időben a nagy helyi riválissal, a Filharmonikusokkal egy szinten tartják számon. 1954-től Houstonba szerződött, dolgozott, számos amerikai városban dirigált, 1956-ban visszatért Európába, a müncheni Staatsoper élére – de ekkor már súlyosan beteg, 1958-ban valamennyi fellépését le kellett mondania. 1959-től haláláig ismét szeretett zenekarához, az időközben Radio-Symphonie-Orchester Berlin névre átkeresztelt együtteshez szerződött. Amikor egészsége engedte, elképesztő intenzitással dolgozott: az 1961-es évbe belefért egy turné Menuhinnal, egy *Idomeneo* az Ünnepi

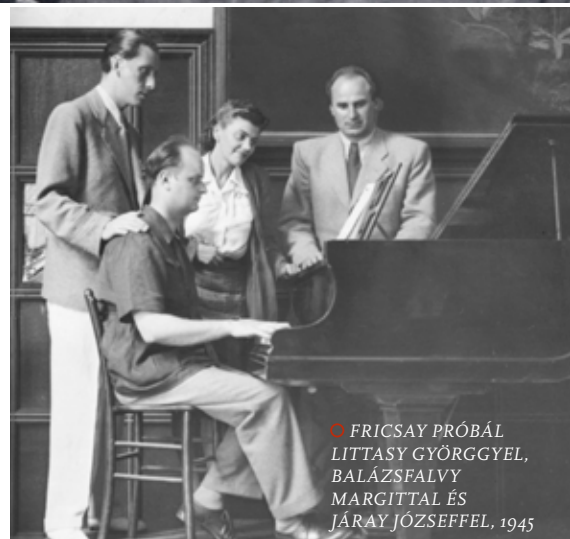
FRICSAY DIETRICH FISCHER-DIESKAUVAL, A DON GIOVANNI BERLINI PREMIERJE ELŐTT, 1961

Játékok nyitó előadásaként, a Luzerni Fesztiválon Kodály *Szimfóniájának* ősbemutatója, majd szeptemberben az újjáépített Deutsche Oper Berlin megnyitása Mozart *Don Giovanni*jával.

Sohasem tudjuk meg, mi lett volna, ha Fricsay mégis felépült volna a betegségéből, elfogadhatta volna a Bécsi Filharmonikusok felkérését és még sok-sok évtizedig meghatározó alakja marad a zeneművészetnek – de sokan vagyunk, akik úgy érezzük, hogy a hullócsillag volt a legfényesebb mind közül.

„Én csak felismertem, hogy tehetségemnek tartozom azzal, hogy a nagyobb lehetőséget nyújtó nagy világot választottam. Én ma már Svájcban vagyok »otthon«, de nem felejttem el, hogy honnan származom, és nem felejttem anyanyelvemet sem.

Csak a félművelt emberek tulajdonsága »külföldit« játszani, ha elkerül hazájából,

FRICSAY PRÓBÁL LITTASY GYÖRGGYEL, BALÁZSFALVY MARGITTAL ÉS JÁRAY JÓZSEFFEL, 1945

vagy »vad magyaroskodnik, ha nem ismeri Nyugatot...

Én jobban szerethetek egy kis részét a világnak, amit Hazámnak nevezek, mert ott születtem vagy ott élek, de szeretni az egész világot kell, minden országot és minden embert, akit Isten alkotott.” (Fricsay Ferenc levele 1962-ből) ○

BUDAPEST PHILHARMONIC ORCHESTRA
BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG – AZ OPERA

ZENEKARA

Hangversenyek az Operában

2014. szeptember 22., 19:30

Mogyeszt Muszorgszkij ▶ **Éj a kopár hegyen** – szimfonikus költemény
Szergej Rahmanyinov ▶ **II. (c-moll) zongoraverseny**
Dmitrij Sosztakovics ▶ **X. (e-moll) szimfónia, op. 93**

Vezényel ▶ **Pinchas Steinberg**
Közreműködik ▶ **Andrei Korobeinikov**

2014. október 27–28., 19:30

Verdi ▶ **Requiem**

Vezényel ▶ **Pinchas Steinberg**
Közreműködik ▶ **Boross Csilla, Clémentine Margaine, Stuart Neill, Roberto Tagliavini,**
a Magyar Állami Operaház Énekara

HetiVálasz

Finomra hangolva

A Heti Válasz hétről hétre **információt, műveltséget és érveket ad** olvasóinak.

Fizessen elő lapunkra, és legyen tagja a Heti Válasz hűségklubjának!

Akcióinkról és hűségprogramunkról a www.valasz.hu oldalon olvashat.

© SZERELMI BÁJITAL | Fotó: Éder Vera, Hermán Péter

Szerelmi bájitalt a fiataloknak!

Rómeó és Júlia, Tamino és Pamina, valamint János vitéz és Iluska szerepei után az OperaKaland következő, októberi sorozatában Brickner Szabolcs és Hajnóczy Júlia Donizetti *Szerelmi bájital*ának halhatatlan szerelmespárját is megeleveníti az Erkel Színház színpadán. Az operaénekes házaspár ebből az alkalomból mesélt szerepről, szerelemről, a közös munkáról és az Operán kívüli mindennapokról.

Oláh András

– **Mi az, amit közel éreztek magatokhoz Adina és Nemorino figurájából, hogyan találkoztatok először a szereppel?**

Hajnóczy Júlia: Ez volt az első szerepem, amit megtanultam az opera szakon, úgyhogy örültem, hogy színpadon is elénekelhetem. Közel áll hozzám Adina büszkesége, sőt nevettem, mert ugye a rendezésben ő rá se néz arra, aki valójában tetszik neki, és kamaszként én sem néztem rá daczból arra, aki tetszett. Úgyhogy azt hiszem, könnyen tudtam azonosulni a hölgygel. Tele van bájjal, eleganciával, és megvan az az ügyetlensége is, ami a tapasztalatlan-ságából ered, úgyhogy nekem nagyon tetszik.

Brickner Szabolcs: Nekem is ez volt az első szerepem, amit elénekeltem az Erkel Színházban, beugró

voltam a szerepben. Palcsó Sándor, a darab rendezője a felújítás előtt egy héttel tudta meg, hogy én még sosem álltam színpadon, és egyből Nemorinót kell elénekelnem, ami hatalmas feladat, az egyik leggyönyörűbb a lírai tenorszerepek közül és a legnagyobb kihívás is. Előadás alatt végig ott állt az oldalszínpadon, és drukolt nekem, ami óriási lökést adott. Én is nagyon szeretem Nemorinót, nagyon magaménak érzem. Mély érzésű, ugyanakkor nagyon szégyellős, és én is pont ilyen voltam kamasz koromban.

– **Szerintetek mennyire alkalmas ez a darab, hogy megkedveltesse az operát a középiskolásokkal?**

BSz: Ha én lennék az intendáns vagy a művészeti igazgató, a fiataloknak

inkább ezt ajánlanám, mint *A varázsfuvolát*. Fantasztikus a zene minősége, a duettek és az áriák is a legmagasabb színvonalon állnak az olasz bel canto stílusában, a lírai szerepkörben. Az *Una furtiva lagrima*ról nem is beszélve, ami rettentően hálás ária, ugyanis egy komikus opera végén hirtelen ott van egy szerelmes ária, és ha szépen éneklük, óriási tapsot kap. Nekem ugye ez az első színpadi élményem, amikor elénekeltem, hatalmas siker volt, és megdöbbenem, hogy ilyen ebben a szakmában előfordul még. Később csatlakoznom kellett, mert más szerepek, például egy Tamino-ária után nincs ilyen taps. De ha három olasz operát kéne említenem, ez biztosan a legjobban sikerültek között lenne.

HJ: Nem véletlen, hogy mindig tele van húzással, mivel sokszor ismétlődik ugyanaz a zenei anyag, és annyira nehéz az énekelni való, hogy olykor egész nagy részeket hagynak ki a legnagyobb nevű énekesek is, de ilyen kevés húzással, mint az Erkelben, ritkán lehet hallani. Emellett a közönség számára is vannak benne nagyon kedves viccek, a fiataloknak pedig a párkapcsolat-teremtésben az átlag kamasz ügyetlenkedései lehetnek ismerősek.

– **Nemcsak a színpadon alakítottok szerelmespárt, tizenhárom éve vagytok együtt, hét éve pedig már házasságban éltek, sőt van egy hároméves fiatok is. A ti kapcsolatotok hogyan alakult ki?**

HJ: Bartókos koromra tudok visszaemlékezni, volt egy Schubert-mise, életem első zenekari koncertje a Mátyás-templomban, ahol egyvalaki kívánt sok sikert előtte a zenekarból, és az pedig a Brickner Szabolcs volt a klarinét mögül. Erre felkaptam a fejem. Tetszettünk egymásnak, prózai volt,

ahogy megismertük egymást, majd kiderült, hogy nagyon sok bennünk a lelki közösség is, ami nagyon fontos egy ilyen együttéléshez.

BSz: Júliában elsősorban a tiszta tekintete az, ami megfogott, no meg az egyezés, és ez a megmagyarázhatatlan kisugárzás vagy kémiai reakció. Az már különleges szerencse, hogy mindketten zenével foglalkoztunk, és végül én is az éneklésnél kötöttem ki. Ebből adódóan sokkal jobban megértjük az ezzel járó munkát, stresszt, örömet. Ha a másik a premier előtt megőrül, tartalék üzemmódba kapcsolunk, és azt is sokkal jobban átérezzük, milyen, ha egy bemutató vagy egy előadás jól sikerül.

– A közös produkciókra másképp készültök?

BSz: Nem, ugyanúgy, mintha mással készülnénk fel, közös gyakorlás nincs, csak a próbák.

HJ: Van, hogy még az autóban megbeszéljük, hogy figyelj, annál a résznél még ne nézz rám, mert ott még csak azt mondom, hogy...

BSz: ...vagy a kadenciában inkább ott vegyünk levegőt, de ez a maximum.

– Szemben a Rómeó és Júlia vagy Pamino és Tamina közti égben kötött szerelemmel, Adina sokáig elutasító Nemorinóval szemben. Az ilyen színpadi helyzetek mennyire kifordítottak egy házaspár számára?

HJ: Én már várom, szerintem nagyon vicces lesz. A *Fidelio*ban például, amikor Szabolcs egy olyan katonatisztet alakított, aki megszerez és megaláz, volt olyan, hogy nevetnem kellett, amikor megláttam, ahogy ellenségesen jött felém. De emiatt élvezetes ez a munka, mert ezeket jó kipróbálni. Mivel a munkamorálunk hasonló, ezért jó együtt dolgozni.

BSz: Azt szoktuk mondani, hogyha próba van, akkor dolgozzunk, nem szeretjük a késést, a túl sok mellébeszélést.

– Nyáron, az évadok közti szünetben beszélgetünk. Ilyenkor hogyan kapcsolódtok ki?

BSz: Nálam első helyen a kertészkedés áll és a futball. Mindig is akartam egy kertet, érdekel, hogy egy paradicsom-magból mit tudok kihozni. Ebben Marci fiam is partner. De szoktunk biciklizni, kirándulni is az erdőben, próbálom megszerettetni vele a természetet úgy, ahogy én megszerettem gyermekkoromban. Sokat főzünk is együtt, Marci pucol, pizzát gyúr, engem pedig nagyon érdekel a mediterrán konyha, a különböző tengeri halak elkészítése. Már nem annyira követem a recepteket, a fűszerezést megnézem, de nagy élmény, ha komponálhatok.

HJ: Nekem a gyerekekkel való önfeledt játék a kikapcsolódás, és vicces is, hogy úgy rajzolok motorokat, traktorokat, vonatokat, ahogy sose hittem volna, de a focizás is egész jól megy a kertben. Amúgy szeretek olvasni, szívesen készítek természetes krémeket, olajokat, de az igazi kérdés manapság az, hogy melyik a jó óvoda, melyik a jó iskola, hogyan vagyunk jó szülők, hogyan kezeljük jól a dackorszakot.

– Mit tartogat számotokra az új évad?

HJ: A Szerelmi bájjal mellett A varázsfuvolában és a *Figaro házasságában* énekelek, de lesznek koncertek is, és februárban egy közös dalestünk az Operában.

BSz: Nekem is lesz Varázsfuvola, *Szöktetés*, *Denevér* és koncert is bőven. Felmondtam a szerződésemet Mannheimben, hogy többet legyek a családommal, és többet tudjak énekelni itthon. ○

Opera a Balatonnál

Július 24. és 27. között a balatonfüredi Gyógy téren találkozhattak a szerencsések a Magyar Állami Operaház művészeivel. Az Operafüred négy napja az opera műfajának minőségi népszerűsítésére adott alkalmat, valamint a híres füredi Anna-bál sikeréhez is hozzájárult.

LÁSZLÓ BOLDIZSÁR, KELEMEN ZOLTÁN, SCHÖCK ATALA,
KRISZTA KINGA, BORDÁS MÁRIA, DÉNES ISTVÁN

○ A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ ÉNEKKARA

○ A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ ÉNEKKARA

○ KRISZTA KINGA, LÁSZLÓ BOLDIZSÁR

Idén már harmadik alkalommal rendezték meg a népszerű rendezvénysorozatot. Július 24-én, a Magyar Állami Operaház Énekkarának gálaestjén olyan népszerű operarészleteket hallhatott a közönség, mint a *Nabucco Szabadság-kórusa* vagy a *Hunyadi László Meghalt a cselszövő* című dalának részlete.

A rendezvény másnapján László Boldizsár, Kelemen Zoltán, Kriszta Kinga, Schöck Atala és Bordás Mária énekelt a Gyógy tér színpadán, a Magyar Állami Operaház Zenekarának kíséretével, Dénes István vezényletével.

Az estek műsorvezetője Ókovács Szilveszter, az Opera főigazgatója volt.

A sorozatban részleteket hallhattak Erkel, Donizetti, Puccini, Rossini, Offenbach és Verdi feledhetetlen összeállításban felhangzó áriái mellett Mascagni *Parasztbecsület* című operájából is a jövő szezons első, szeptemberi bemutatójának felvezetéseként.

Július 26-án, a füredi Anna-bálon ismét a Magyar Nemzeti Balett tagjai táncolták el a Palotást.

Július 27-én, a zárónapon operafilmet vetítettek: Erkel Ferenc Hunyadi László című operáját, amelyet Szűcs Gábor rendezett. ○

○ ÓKOVÁCS SZILVESZTER AZ OPERAHÁZ FŐIGAZGATÓJA

○ KERÁK EDINA

○ BORDÁS MÁRIA

Valahol Európában OPERASZIGET 2014

Idén is kint volt az Opera a Sziget Fesztiválon – feledhetetlen élményt nyújtva azoknak, akik ellátogattak a Fidelio Kultúrzóna Összművészeti Színpadára. A fő cél az opera műfajának népszerűsítése volt, így leginkább figyelemfelkeltő, Sziget-kompatibilis műsorral készült a Magyar Állami Operaház. Azoknak ajánljuk a következő képes összefoglalót, akik nem lehettek ott a helyszínen. Várkonyi Judit beszámolóit és a videóanyagokat az Opera Facebook oldalán tekinthetik meg.

○ SZVÉTEK LÁSZLÓ

○ KESZÉI BORI

MEGYESI SCHWARTZ LÚCIA

A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ ZENEKARI MŰVÉSZEI, VEZÉNYEL: KÖTELES GÉZA

MEGYESI SCHWARTZ LÚCIA, HÁBETLER ANDRÁS

SVÉTEK LÁSZLÓ

Augusztus 13. és 17. között minden este teltház és hatalmas tapsvihár fogadta az Andrassy úti művészeket a Szigeten. A LabOPERAtórium Aczél András rendezésében, Lakatos Márk látványvilágában került színre, közreműködött Keszei Bori, Kálnay Zsófia, Megyesi Schwartz Lúcia, Róser Orsolya Hajnalka, Boncsér Gergely, Hábetler András, Szvétek László, Szekrényes Szulita és Kiss Dennis. A Magyar Állami Operaház zenekari művészeit Köteles Géza vezényelte, a műsorvezető Hábetler András volt.

Ahogy Aczél András rendező fogalmazott, nemcsak a kötelezően nagy, klasszikus díszletekkel és jelmezekkel lehet operát csinálni, hanem egészen elképesztő, „elvarázsolt” körülmények között

RÓSER ORSOLYA HAJNALKA, BONCSÉR GERGELY

is. Ez be is igazolódott, hiszen a kimondottan könnyűzenei rendezvénysorozaton estéről estére három-négyszáz fiatal szórakoztatott az opera műfaja. A rengeteg külföldi mellett a magyarok is szép számmal voltak jelen az esti programokon, és a dalszínházban szokatlan, hangos lelkesedéssel, ülőhelyükről felugrálva, fejük felett tapsolva adtak hangot tetszésüknek.

A Fidelio Kultúrzóna Összművészeti Színpadának fellépői akár a *Carmen* vagy a *Turandot* ismerős dallamait énekelték, akár a *Hadaróduettet* vagy *Az ötödik elem* híres operajelenetét, nem okoztak csalódást – épp ellenkezőleg (!) – a főleg fiatalokból álló közönségnek. ○

RÓSER ORSOLYA HAJNALKA, KISS DENNIS

BONCSÉR GERGELY

Határnyitás

Ebben az évben negyedszázados évfordulóját ünnepeljük a Páneurópai Pikniknek, azaz annak a nevezetes eseménynek, melynek során hazánk egy bátor lépéssel lehetővé tette, hogy keletnémet turisták tízezrei jussanak nyugatra. A jubileumról az Opera is megemlékezik.

Ungarn für
Deutschland

Opera for Europe

1989–2014

○ ROST ANDREA | Fotó: Nánási Pál

○ ANJA KAMPE | Fotó: Sasha Vasiljev

○ FERRUCCIO FURLANETTO

○ PIOTR BECZALA | Fotó: Anja Trers/DG

A határnyitást pedig mi mással lehetne szebben megünnepelni, mint egy szimbolikus határnyitással: a történelmi eseményt az érzelmeket és a szép eszméket talán a legplasztikusabban megfogalmazó opera és balett művészetével kötik össze a szeptember 5-én és 6-án tartandó Szabadság OperaGálán. Az Erkel Színházban és az Operaházban zajló kétnapos rendezvény keretében – annak első napján – konferenciát és pódiumbeszélgetést is tartanak. Előbbi során *O Freiheit! Kehrsr du zurüek? 1989–2014* címmel az Európai Unió számos tagországából érkező intézményvezetők értekeznek az opera- és balettjárszás sajátos európaiságáról, utóbbi pedig jeles német személyiségek részvételével és Schmidt Mária, a Terror Háza Múzeum főigazgatójának exkluzív moderálásával zajlik majd.

Ami pedig magát a muzsikát illeti, természetesen abban sem lesz hiány a különleges megemlékezésen: a *commedia dell'arte* hagyományait idéző két opera előadást is bemutatnak a gála második napján, *A csengőt* Donizettitől

és *A telefont* Menottitól. Az igazi szenzációra azonban még ezek után kerül sor, amikor is egy nagyszabású szabadtéri gálaesten kapcsolódnak össze Európa országai. A Szabadság áriáit négy világsztár szólaltatja meg: a német szoprán, Anja Kampe, a lengyel tenor, Piotr Beczala, az olasz basszus, Ferruccio Furlanetto és hazánk kiválósága, Rost Andrea Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas lírai szoprán. A felsorolt neves művészeket pedig a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara és a Magyar Operaház kórusa kíséri (vezényel Halász Péter főzeneigazgató), közreműködik továbbá a Magyar Nemzeti Balett is.

A gálaest további érdekessége, hogy a négy világsztár oldalán számos ifjú művész is színpadra lép majd. Az összeurópaiság jegyében több európai országból érkeznek énekesek Szlovéniától kezdve Szlovákián át Lettorszáig – többen közülük éppen 1989-ben, az Európa kettéosztottságát megszüntető bátor határnyitás, a huszonötödik évfordulóját ünneplő páneurópai piknik évében születtek. ○

Feltáru az Opera múltja

– elindult az Opera *DigiTár* programja

Százharminc év beláthatatlanul sok idő. Valamivel több, mint négy emberöltő. Művészgenerációban öt is megvan, hiszen az operaénekesek torka és a balett-táncosok teste gyorsabban kopik, s csak keveseknek adatik meg, hogy fél évszázadnál is hosszabb időt álljanak a színpadon, ahogy tette ezt Melis György.

Karczag Márton

A „színházfoglalókat” – Szilágyi Arabella, Saxlehner Emma, Vasquez Italia, Perotti Gyula, Takáts Mihály, Ney Dávid – követték a századforduló táján Anthes György, Sándor Erzsi, Medek Anna, Sebeők Sára, Szamosi Elza, Környei Béla, Székelyhidy Ferenc, Rózsa S. Lajos, Venczell Béla, majd az 1920-as évek végétől Báthy Anna, Németh Mária, Némethy Ella, Walter Rózsi, Basilides Mária, Tutsek Piroska, Pataky Kálmán, Pilinszky Zsigmond, Losonczy György, Maleczky Oszkár, Palló Imre, Svéd Sándor, Székely Mihály; a világháború után kiteljesedő nemzedék, Ágai Karola, Déry Gabriella, Gyurkovics Mária, Orosz Júlia, Osváth Júlia, Delly Rózsi, Komlóssy Erzsébet, Palánkay Klára, Joviczky József, Laczó István, Réti József, Simándy József, Melis György;

Foto: Nagy Attila

a hetvenes években induló, mára jobbára visszavonult Kalmár Magda, Kasza Katalin, Sudlik Mária, Tokody Ilona, Kelen Péter, Molnár András, Miller Lajos, Sólyom-Nagy Sándor, Kovács Kolos, Polgár László; végül azok, akik napjainkban is vállukon viszik a házat – nevek említése nélkül.

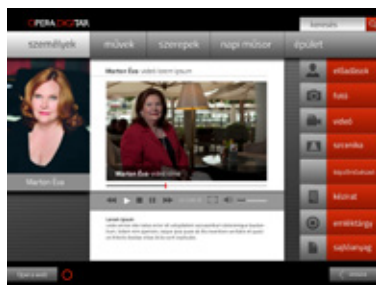
Nevek, nevek, nevek hosszú sorban. Előadások, tapsok, emlékek. Halványuló emlékek. Nincsen ember, aki a százharminc év minden jelentős történésére emlékezhetne. Mit is lehetne egy cikkben kiemelni? A *Bohémélet* 1937 óta tartó páratlan sikerszériáját? Caruso példátlan bukását? Domingo máig emlegetett *Aidáját*? Oláh Gusztáv *Diótörő*-díszletét, melynek láttán ma éppen úgy elámul a közönség, mint 1951-ben? A *Carment* és a

Pillangókisasszonyt – azokat az operákat, melyek több mint ezrege-százszor mentek, s amelyeket legalább másfélmillióan láttak? Vagy Albert Delmar *Carmela* című operáját, amelynek premierjén úgy összeveszett a szerző Szamosi Elzával, hogy egyetlen előadás után le kellett venni a műsorról? Esetleg a ma is hiányzó Melis Györgyöt, aki ötvenedik jubileumán is varázslatosan énekelt? Vagy a másik fél évszázados jubiléumát, Dalnoky Viktort, aki szintén a színpadon ünneplhetett 1945-ben, s akinek életművéből már csak néhány fotó és kritika maradt ránk?

Nekünk, az utódoknak felelőségük a múlt ápolása. Rajtunk is múlik, mi megy veszendőbe és mi marad meg a jövő számára. Az Opera archívuma

eddig csak a kutatók számára volt nyitva. A gyűjteményt tematikus kiállításokon keresztül ismerhette meg a nagyközönség. Május vége óta ez gyökeresen megváltozott. Richard Strauss születésének százötvenedik évfordulója tiszteletére ugyanis elindult az Opera DigiTár elnevezésű program. Május 25. óta a színház előcsarnokában működik két tablet, melyeken bárki számára kereshetővé váltak a teljes operaházi Richard Strauss-játszás adatai és dokumentumai. Mind a tizennégy Pesten bemutatott Strauss-mű közel hétszázötven előadása, majdnem nyolcszáz művész szerepei, életrajza, rengeteg fotóval vált kutathatóvá.

Majdnem kétéves munka előzte meg a főigazgatói kezdeményezésre

létrejött digitális archívum elindulását. Bizonyára sokan találkoztak már az interneten a világ nagy operaházai – mint a Metropolitan vagy a bécsi Staatsoper – hasonló jellegű oldalaival. Mi is valami ilyesmit akartunk létrehozni, de sokkal bővebb tartalmi lehetőséggel. A DigiTár alapja ugyanaz a program, melyből az Országos Színház-történeti Múzeum és Intézet

által üzemeltetett színházi adattár is működik. Speciálisan az operaházi igényekre igazított keresőrendszerrel és a színház dizájnjához szervesen illeszkedő, letisztult felülettel várja a múlt után érdeklődőket. Kollégáimmal, Wellmann Nórával és Iványi Jozsefával olyan rendszert alakítottunk ki, ami többet fog tudni, mint a világ bármelyik hasonló oldala.

A rendszerbe idővel be fog kerülni az elmúlt százharminc évben színpadra lépett összes művész, énekes és táncos, valamint az összes alkotó, rövid életrajzzal és fotóval. Feltöltésre kerül az összes előadás teljes szereposztással, kapcsolódó érdekességekkel. A gyűjtemény összes fotója, díszlet- és jelmezterve, valamint a kéziratgyűjtemény, hírességek eddig publikálatlan levelei is megtekinthetők lesznek. Régi és új épületfotók segítségével virtuálisan is bebarangolható lesz Ybl Miklós Operaháza. Mindezek a ritkaságok természetesen a színház tulajdonát képezik, így megtekinthetők lesznek, de nem lehet őket letölteni. Terveink szerint a DigiTár önálló YouTube-csatornát kap, így lehetőség lesz részleteket

megtekinteni az Opera korábbi előadásaiából, illetve meghallgatni régi művészek gramofonfelvételeit. Végezetül idővel kutathatóvá válik a színház páratlan értékű kritikagyűjteménye is, így bárki elolvashatja majd, mit szólt a napi sajtó Klemperer pesti előadásaihoz, vagy rábukkanhat olyan aranyköpésekre, mint amiben a jubiláns Ney Dávid az intendánsi köszöntőre annyit válaszolt: „Én pedig azt kívánom Önnek, hogy sok olyan fiatal énekes legyen, akik Sarastrót és Henrik királyt énekelnek – 900 koronáért.”

Minderre persze még várni kell, hiszen ahhoz, hogy a DigiTár teljessé váljon, legalább tíz-tizenöt évi munka hátra van. Hiszen a rendszerbe csak pontos és ellenőrzött adatok kerülhetnek, ez pedig nem egyszerű feladat. Egyetlen előadás szereposztását három helyen kell ellenőrizni. Az azonban biztos, hogy a reményeink szerint szeptembertől az Opera honlapjáról is elérhető DigiTár érdekes lesz látogatni, hiszen időről időre a múlt újabb szeletei kerülnek elérhetővé a 21. század közönsége számára. ○

Kéz a kézben a kultúrával

NÉPSZABADSÁG
Mérlegeljen!

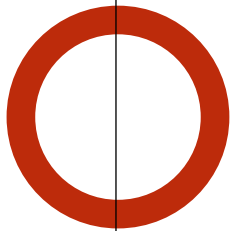

• Lesz igazi Opera Café

Talán emlékeznek arra, hogy az Opera első reklámfilmje egy utcai jelenettel kezdődik az Opera Café nevű hely előtt, és ugyanebben a kávézóban dobja vissza a gyűrűt Carmen Don Josénak. Hamarosan tényleg életre kel a hely, és lesz egy valódi Opera Café. Erről, valamint az intézmény több újdonságáról beszéltünk Ókovács Szilveszterrel, az Opera főigazgatójával. *Molnár Kinga*

Az új évadban az Opera régi vágya válik valóra, a tervek szerint megnyitják az eddig csak a reklámfilmjükben létező Opera Cafét, saját kézbe kerül az Opera Shop és létrehozzák az Opera Értékesítési Centrumot. Mindezt az teszi lehetővé, hogy az Andrassy utcai főépület bal és jobb oldali csarnoka felszabadul, és ismét olyan közösségi funkciókat kap, ahogyan azt az épületet tervező Ybl Miklós több mint százharminc éve megálmodta.

„A főépület Dalszínház és Hajós utcai csarnokait közel húsz éve csúnya gipszkartonfalakkal választották le. Ideiglenesnek tervezték, de a szervezési osztály azóta is ilyen méltatlan körülmények között dolgozott. Ezt az állapotot szüntetjük most meg, így az osztály munkatársai már egy európai színvonalú, új helyen kezdhetik az évadot. A ház két felszabaduló csarnoka pedig két új helyiségnek ad majd otthont: a Dalszínház utcai rész

a megújuló Opera Shopnak, a Hajós utcai pedig a kinti résszel is megtoldott Opera Cafénak” – avatott be a részletekbe a főigazgató.

A saját kávézót már régóta tervezték, hiszen az Andrassy úton, illetve a környező utcákban folyamatosan tűnnek fel az új kávézók és éttermek, így kézenfekvő volt az ötlet, hogy érdemes lehet megnyitni a régi kávéházi hagyományokat is követő Opera Cafét. Vagyis az Opera tavaly bemutatott első reklámfilmjében szereplő Café már nem véletlenül volt a helyszíne a Carmen-történetnek, hanem a hamarosan megvalósuló tervükre utaltak vele. Ókovács Szilveszter elmondta, hogy a kávézóként és cukrászdként működő új hely várhatóan 2015. február 14-én, a Faust-bálon fog megnyitni. „Ez a kávézó nappal a próbáló művészek helye lehet, este pedig a darabra érkezőket és az utcáról betérő vendégeket várjuk,

de arra is lesz lehetőség, hogy a néző lefoglal egy asztalt mondjuk az első felvonás utáni szünetre. A kávézóval kicsit mentesíteni fogjuk a fönti büféket.”

Az Opera Café berendezése egyszerű lesz, hogy a környezete még jobban érvényesüljön. Az biztos, hogy dekorációs elemként lesz benne egy lemez-sarok, és azon is dolgoznak, hogy ezen a helyszínen a Bartók Rádióval közösen klasszikus zenei kvízműsorokat rögzíthessenek.

Az Opera életében új lesz az is, hogy saját kézbe veszik az Opera Shopot, így annak teljes kínálatát az intézmény fogja meghatározni. Az emléktárgyak mellett nagy hangsúlyt fektetnek majd a klasszikus zenei lemezkínálatra. „Dedikált művészfotókat vagy az évad programfüzeteit egybegyűjtő kiadványokat kínálunk majd, illetve

Művészet és marketing

a teljes lemezportfóliónkat. A CD-k mellett Blu-rayeket, LP-ket is lehet majd kapni, valamint DVD-n operas és balettfelvételeket” – tette hozzá a főigazgató.

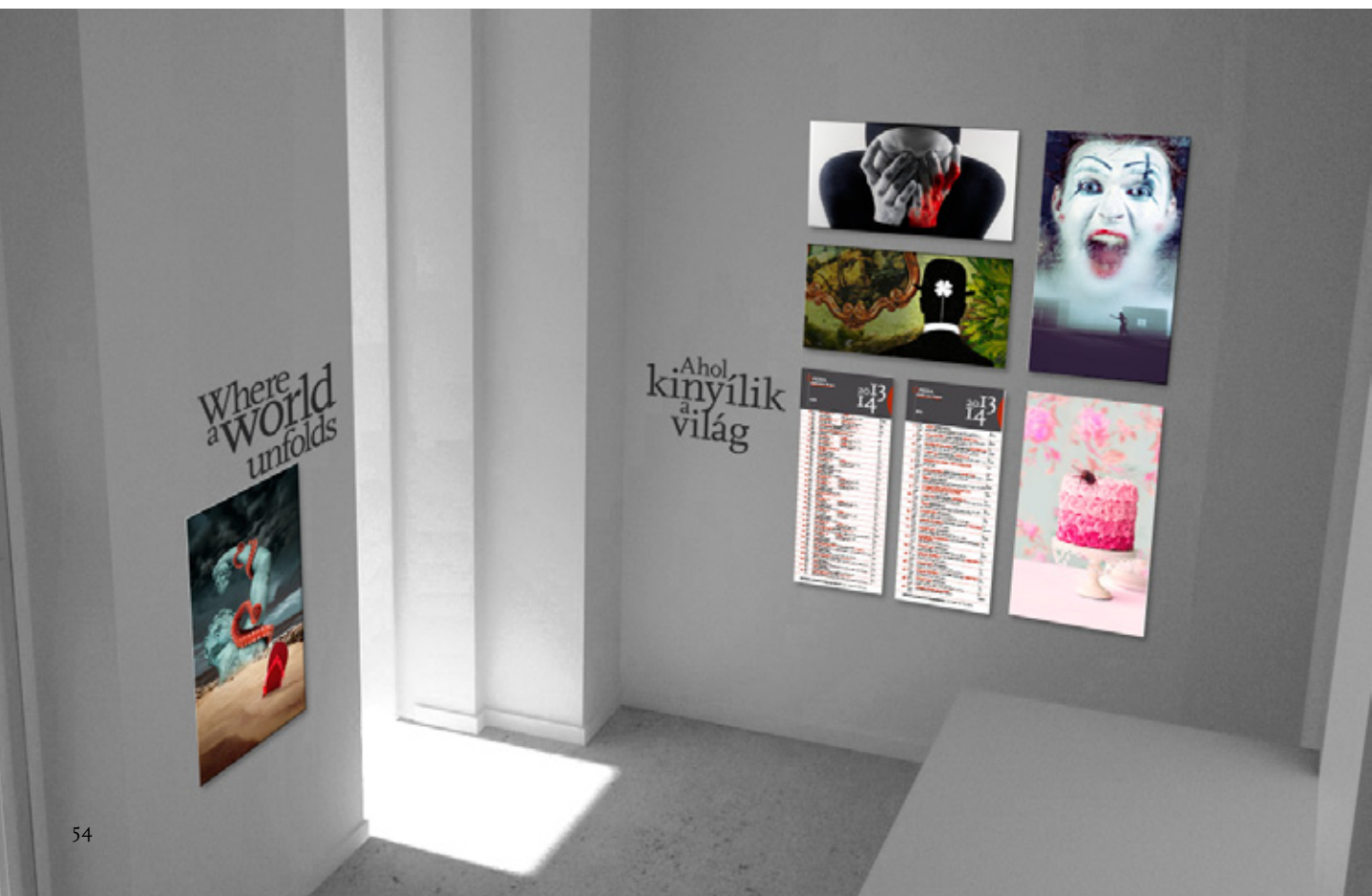
Az Opera lemezsorozata OperaTrezor néven indult el, és elkészítették már a *Bánk bán*, a *Hunyadi János* és a *Háry János* új felvételeit, a főigazgató pedig újabbakat ígér. „Ezeket az albumokat az Opera adja ki, külföldi partnerünk, a holland Brilliant Classic tavasz óta terjeszti a Hunyadi. Minden évben a magyar operatörténet egy-egy újabb darabját rögzítjük. Fontos, hogy ezek a művek tovább éljenek, és ne csak egy harminc évvel ezelőtti felvételt tudjunk meghallgatni, hiszen lehet, hogy azóta az az olvasat kicsit porossá

vált, ráadásul a technika is rengeteget fejlődött.”

Az új Opera Shoppal és a megnyíló Opera Caféval az Operaház alsó traktusa átjárhatóvá válik, a Királyi lépcsőházba oldalról is be lehet majd jutni. Ezáltal megváltozhat a látogatócsoportok útvonala is, a shopból a mozitermes lépcsőházon át a kávézóba juthatnak. „Ezzel a megoldással az eddig halott vagy diszfunkcionális terek visszakerülnek a látogatókhoz, úgy, hogy egyáltalán nem zavarják az intézmény működését” – magyarázta Ókovács Szilveszter.

Ahogy a cikk elején a főigazgató említette, az Opera szervezési osztálya új helyre költözik – cikkünk

megjelenésekor pedig már ott, vagyis a Hajós utca 13–15. alatt dolgoznak. De nemcsak a munkahelyük címe változott meg, hanem a nevük is, ezentúl Opera Értékesítési Centrum néven működnek tovább. A jegypénztárak megmaradtak a főépületben, a Hajós utcai új, galériás irodába a csoportos jegyeket vásárlókat és a közönségszervezőket várják, és itt lehet majd átvenni az interneten rendelt jegyeket is. ○

REGGEL INFO 88.1

**Magyarország
InfoRádiójának
reggeli hírműsora**

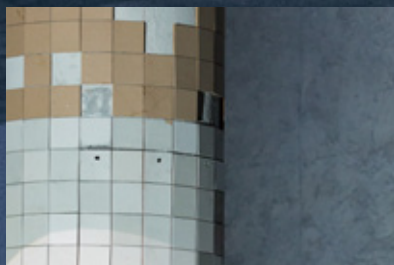
 inforádió 88.1
a CEMP csoport tagja •

Minden hír.

**MOBILON IS > www.okosradio.hu
TEGYE KI A FŐKÉPERNYŐRE!**

Visszatekintő

Fotó: Csibi Szilvia, Herman Péter, Nagy Attila

A Strauss150 Fesztivál keretében, Magyarországon először bemutatott előadás, *Az árnyék nélküli asszony* hatalmas sikert aratott itthon és külföldön egyaránt. Ezúttal a külföldi kritikákból szemezgettünk.

Misztikus árnyak

„Történelmi nap a Magyar Állami Operaházban: a Strauss-fesztivál keretében Strauss monumentális műve, *Az árnyék nélküli asszony* magyarországi bemutatójára került sor. A merész vállalkozás diadalmos sikert aratott. Mindez nem volt magától értetődő, s ennek nemcsak az opera nehézségei és hosszúsága az oka, hanem Szikora János cseppet sem hagyományos rendezése, de az előadás során hihetetlen benyomásokat keltő képeket alkotott.”

(Robert Quitta, *Der Neue Merker*)

KOVÁCSHÁZI ISTVÁN,
MARKOVICS ERIKA

HAJA ZSOLT

„Az árnyék nélküli asszony az egyik legnehezebben előadható opera, és csak kevés társulat tud felnőni a feladathoz. Hogy egy operatársulat szinte csak hazai művészekkel hozza létre ezt az előadást, többször marad illúzió, mint valóság. Ennek ellenére Budapesten siker született. Léteznek még csodák. A rendező, Szikora János a nehézségeket jó képzelőerővel oldja meg...

A zenekart Halász Péter vezényelte, aki igazi reveláció a pulpituson. Az Opera zenekara nagyszerű teljesítményt nyújtott és ragyogó hangzásvilágot hozott létre. Strauss III. felvonáshoz írt hegedűszólója különleges élmény volt.”

(José Maria Irurzun, *Seen and Heard International*)

○ HEIKO TRINSINGER, RÁLIK SZILVIA, SÜMEGI ESZTER, KOVÁCSHÁZI ISTVÁN

○ SÜMEGI ESZTER, KOMLÓSI ILDIKÓ

„Az árnyék nélküli asszonyt mindig is Mozart *Varázsfuvolájához* hasonlítják. Mindkét operában emberfeletti erők uralkodnak, s mint Mozartnál, itt is két emberpár van. Míg Mozartnál egymásra kell találniuk, Strauss hősei már megtalálták egymást, de szerelmüket veszély fenyegeti, ezért meg kell azt erősíteniük és próbákat kiállniuk.

Halász Péter karmester hihetetlenül megerőltető feladatot vállalt, hogy az Opera zenekarával Strauss különösen drámai zenéjét előadja, az egyes szereplőket pszichológiailag jól jellemezze, s ehhez üvegharmonikát és kínai gongokat is bevetett. Az atonálisnak tűnő dallamok ügyesen váltakoztak a bensőséges, lírai hangvételű részekkel. Nem csoda, hogy az előadás végén a zenekar a színpadon állva fogadhatta a közönség frenetikus tetszésnyilvánítását. A művészek, a karmester és a rendező csapata is bőségesen kapott a tapsból és a »bravó!« kiáltásokból.”

(Harald Lacina, *Der Opernfreund*)

„Talán nem mindenki ért egyet Szikora döntésével, hogy elhagyja Hofmannsthal részletes színpadi utasításait, de ez az egyszerűség arra készíti a nézőt, hogy a történetre koncentráljon, annak (szinte jungi) szimbolikus összefüggéseire és lendületére...

A Kelmefestőnét alakító csinos Rálik Szilvia hangilag is gyönyörű volt, nem csak szexi. S míg Komlói Ildikó, Budapest egyik legkiválóbb mezzoszopránja szórakoztató és hibátlan alakítást nyújtott a fontoskodó Dajka szerepében, addig Sümegi Eszter hangja volt az, amely a legkitűnőbb: bár szopránként tüntetik fel, a mélyebb regiszterekben ugyanolyan könnyed, s az egész Strauss-fesztivál leginkább magával ragadó hangja.”

(Roderic Dunnett, *The Arts Desk; Opera Now*)

○ RÁLIK SZILVIA, HEIKO TRINSINGER

○ RÁLIK SZILVIA

○ KOMLÓSI ILDIKÓ

○ KERTESI INGRID, SÜMEGI ESZTER

Lelkesen fogadta a közönség Alföldi Róbert első Opera-beli rendezését, az *Iphigeneia Taurisban* című előadást. A nyári bemutató után októberben újra látható lesz Gluck Richard Strauss által átdolgozott barokk operája.

○ WIERDL ESZTER

Isteni játszmák

„Az Iphigeneia játékkrendbe állítása jó döntésnek bizonyult, a kiváló szereplőgárdának, az ének- és zenekarnak, élükön az előadást nagyszerűen dirigáló Vashegyi Györgynek köszönhetően. Alföldi Róbert visszafogott, csak a tényekre szorító rendezése semmi extrémrel nem szolgált, a kiváló színészvezetés és a női kar szuggesztív jelenléte is a görög dráma hiteles megfogalmazását szolgálta.”

(Magyar Demokrata)

○ MEGYESI ZOLTÁN

○ MEGYESI ZOLTÁN,
WIERDL ESZTER, HAJA ZSOLT

„A rendszerint színpad mögötti viharzajeffektusok nyílt színi paródiájával induló budapesti előadás fokozatosan válik lélektani drámává, melyet a későbbi humoros gesztusok sem képesek megkérdőjelezni vagy kikezdeni. A tauriszi partra sodródott görög hajó vezéreit elfogják a szkíták: a tömeg játszik velük, megalázza és vérel keni be őket. A lelki terror és a másság üldözése azonban nem válhat mártíriummá, épp a felhergelt közösségi ösztöneláradás iszonyatán van a hangsúly. A perverz élvezeten, amely valamiféle isteni igazság jegyében bélyegzi perverznek az áldozatnak szánt idegent. Az áldozatot csak Diana papnője, Íphigeneia végezheti el a zsarnok (Szegedi Csaba) parancsára. »A vér elmos minden vétket« – hangzik az operában. Az emberi

○ HAJA ZSOLT,
WIERDL ESZTER,
SZEGEDI CSABA

vérszomj könnyűszerrel kiváltható mechanizmus: egyebek mellett ennek a tébolyító folyamatnak az analízise miatt is feledhetetlen Alföldi Róbert legújabb operarendezése. (...) A kórus teljesítményét külön ki kell emelni: itt nemcsak a zenei igényesség magas fokára gondolok, hanem arra a mozgásra is, mely az érzéketlenség és a hatalom áttörhetetlen fala előtt hol az élet esélyeit, hol annak kilátástalanságát jellemezte.”
(Cseh Zoltán, Új Szó)

„Igazán nem kell messzire mennünk, sem időben, sem térben. Ókori a helyszín, de itt van egész közel. Több ezer éves az ott játszódó történet, azonban mégsem régebbi talán pár órányinál. Mert itt egyszerre minden nagyon ó és nagyon tegnap délutáni. Ebben azért nem kis szerepe van annak, hogy Gluck operáját éppen Richard Strauss dolgozta át. Alföldi a Strauss adta kereteket teljes flexibilitással igyekezett kihasználni: lírai létdilemma, egészen precízen hangolt érzékenységgel. Zenei ihlet által vezetett színpadi cselekmény lett a darab anélkül, hogy az opera operajellegében kárt tett volna. A legjobb értelemben vett sajátos operatálalást kapunk.”
(Csatádi Gábor, Tóra7)

Visszatekintő

○ KEKALO JURIJ, SZEGŐ ANDRÁS

○ LEBLANC GERGELY,
BAJÁRI LEVENTE,
JELLINEK GYÖRGY

○ LEBLANC GERGELY,
TABBOUCH ALI,
TAKAHASHI YUYA,
MOLNÁR DÁVID,
DARAB DÉNES,
BAJÁRI LEVENTE,
JELLINEK GYÖRGY,
CSERTA JÓZSEF

○ TABBOUCH ALI, LEBLANC GERGELY, TAKAHASHI YUYA

○ Fotó: Csibi Szilvia, Herman Péter, Nagy Artilia

○ KEKALO JURIJ, LAGUNOV JEVGENYIJ

○ BAKÓ MÁTÉ, MORVAI KRISTÓF, MEDVE CZ JÓZSEF, KATONA BÁLINT, SZEGŐ ANDRÁS, LAGUNOV JEVGENYIJ, CSERTA JÓZSEF, LIEBICH ROLAND

○ LEBLANC GERGELY, JELLINEK GYÖRGY

Szemképrázta- tató mesterművek

A Magyar Nemzeti Balett két igazán látványos balettelőadást mutatott be az évad végén: a Robert North koreografálta *Trójai játékok* című tánckomédiát, valamint a klasszikus-romantikus *A Szilfidet*. Bár az előadások két nagyon különböző stílust képviselnek, ez csak a javukra vált a koreográfiáknak. Álljon itt bizonyítékként a következő képválogatás.

Visszatekintő

○ NŐI BALETTKAR

○ TANYKPAYEVA ALIYA

○ TANYKPAYEVA ALIYA

○ TIMOFEEV DMITRY

○ APÁTI BENCE, MAJOROS BALÁZS

○ GOULD DANIELLE,
VDOVICHEVA TATJANA

○ LAGUNOV JEVGENYIJ

○ Fotó: Csíbi Szilvia, Herman Péter, Nagy Atrilla

○ OLÁH ZOLTÁN, NAKAMURA SHOKO

○ TANYKPAYEVA ALIYA

Kellenek a hősök

Húsz éve járja az országot *Az igazat mondd, ne csak a valódit!* című irodalmi estjével Eperjes Károly Kossuth-díjas színművész, amelyet a költészet napján az Operaházban adott elő. Ugyanitt az idei évadban rendezőként is bemutatkozik majd a Veszprémi Petőfi Színház művészeti tanácsadója, akit a versekben rejlő zeneiségről, az opera népszerűségéről és Jiří Menzelről is kérdeztük.

Várhegyi András

– 1911-ben nyitotta meg kapuit a Népopera, a mai Erkel Színház elődje. A felújított épületet 2013-ban adták át újra. Ismét itt a feladat: belakni, megtölteni előadásokkal és közönséggel. Ön jelen volt teljesen új színház születésénél és új társulatok alakulásánál is. Van receptje a sikeres színházra?

– Előre sose lehet tudni, mi a siker, de hogy mi a jó színház, arra tudok válaszolni. Minden művészet három lábbon áll, amelyek az alkotók, a közönség és a mecenatúra. Ott, ahol az alkotók, valamint a nézők is örömmel vannak jelen és ünnepet élnek meg, az jó színház. És akkor még a mecenatúra is örvend. Erre kell törekedni, ha pedig mindhárman örömeiket lelik abban, ami létrejön, akkor a siker sem marad el.

– Ön hogyan látja, népszerű ma az opera?

– Úgy látom, hogy nagyon. Van egy réteg, amely a nehezebb operákat kedveli, míg mások inkább a könnyebbeket részesítik előnyben. Szerencsés módon Budapesten két kitűnő helyszínen is lehetőségünk van operákat nézni: az Erkelben és az Andrassy úti Operaházban. Azok számára pedig,

akik a külön ínyencséget, a szcenikai operákat kedvelik, ott van a Művészetek Palotája, ahol hangversenyszerűen is lehet operákat megtekinteni.

– Ön szerint el tud, el kell, hogy jusson mindenkire az opera vagy itt már olyan tudás, előzetes ismeret kell a befogadáshoz, amivel nem mindenki rendelkezik?

– Szerintem erőszak volna mindenáron eljuttatni az emberekhez az operát. Nincs rá szükség, hiszen – gasztronómiai párhuzammal élve – ahogy nem szeretjük egytől egyig a befőttet vagy a rántott húst, úgy az operáért se rajonghat mindenki. Mindenáron nem kell letolni senkinek a torkán, aki viszont nyitott rá, az megtalálja a módját, hogy találkozzon vele közvetlenül vagy akár az otthonában.

– A Nemzeti Színház első bemutatója, a *Vitéz lélek* az Ön javaslatára került műsorra, és azt nyilatkozta róla, hogy ez a „magyar Hamlet”. Ő egy igazi hős?

– Úgy gondolom, hogy igen, a szó legszorosabb értelmében az. Kellenek a hősök, mint amilyen a mesékben a nép igaz, hű gyermeke. Ezt a főszerepet sok humorral, sok feszességgel

○ Fotó: Rézsa Erika

kell játszani. Balla Péter az igazát és az egyetemes igazságot keresi, minden jó áldozatot és nehézséget vállal, végül pedig elnyeri jutalmát.

– Tamási Áron darabját Ön is megrendezte 2005-ben a Gyulai Várszínpadon. El tudna képzelni ebből operát?

– El tudnám képzelni, és nagyon jó ötletnek tartom. Szép operát lehetne írni belőle, kár, hogy szegény Bartók nem írta meg, hozzá nagyon illett volna. Emellett jó filmet is lehetne ebből készíteni. Fontolgom egy ideje, hogy kéne belőle egy jó forgatókönyv, és hiteles helyszíneken, Erdélyben leforgatni.

– Ha már hősök: az Opera a következő évadot Faustnak szenteli. Faustot még nem játszott.

– Nekem valami miatt a Faust kicsit távoli. A művet Madách *Tragédiájához* szokták hasonlítani, mindkettő filozofikus és nagy emberkorszakokat ölel át. Főiskolás koromban beszédvizsgán módomban állt egyik-másik színét elkészíteni a társaimmal, de valahogy soha nem vágytam sem ezt, sem a Faustot eljátszani vagy megrendezni.

– Idén Ön is fellépett az Operában a költészet napján zenés irodalmi estjével. Hogyan épült fel ez a műsor?

– Most már húsz éve járom az országot ezzel a rendhagyó esttel, amelyen többnyire Négyessy Katalin gordonkaművész szokott kísélni. Ezen 20. századi magyar istenkereső költők verseit mondom, van köztük református, katolikus, evangélikus és görögkeleti is. A szerkezete nem a saját kútfőmből pattant ki, nekem ugyanis még volt szerencsém látni Latinovits Zoltán Balassi-estjét, ahol ének, összekötő szöveg és vers egymást egészítette ki. Sokáig

tanulmányoztam Latinovits *Verset mondok* című könyvét, az én „verses bibliámat”, amelyben szerepel egy hármastagoltságú irodalmi est szerkezete is, ennek a mintájára építettem fel az estemet. Az első rész a szabad akaratról szól, a második a megtérésről, míg a harmadik, a legköltőibb és legfinomabb rész a lét végső értelmével foglalkozik.

– Húsz év jelentős távlat. Mennyit változik a vers ennyi idő alatt?

– Található a versek között olyan, amely mindig szerepel az esten, mások viszont hol kiesnek, hol pedig újra bekerülnek. Van egy Radnóti-vers, amit tavaly húsz év után mondtam el újra.

– Melyik volt ez?

– *A Nem tudhatom*. Sokáig nem merem elmondani, ám időközben megtudtam, hogy a vers vége eredetileg nem ez volt, Radnóti környezete, Ortutay Gyula és Major Tamás ajánlották neki, hogy írja át, és ekkor született a ma ismert befejezés: „Nagy szárnyadat borítsd ránk, virrasztó, éji felleg!” Ők sajnos csak nagyjából tudtak visszaemlékezni, mi lehetett a korábbi változat, de mióta ezt ismerem, azóta értem igazán a verset és merem elmondani.

– A versekben jelen van a zeneiség. Erre is épít a versmondáskor?

– Igen, például Ady *Karácsony* című versénél kifejezetten. A vers elején a karácsonyi regőli ritmusát használja, a középső, bűnbánati részben egyfajta „mea culpás” bűnbánati verselést, annak a ritmusára követik egymást a sorok, ahogy a bűnbánó ember veri a mellét, a harmadik szakasz pedig egy keretbe foglalt himnikus rész, amelynek szintén más stílusa van.

– A Gördülő Opera program keretében az Opera a legnépszerűbb

előadásokat viszi el vidéki színházak színpadaira. Veszprémben is elképzelhetőnek tartja ennek a megvalósulását?

– Igen, pont ezért indítottuk el az opera-beavatóinkat (legutóbb Rossini *Bruschino úr* című vígoperáját láthatta a veszprémi közönség – *a szerk.*), sőt van egy Operabarátok Köre-rendezvényünk is, úgyhogy végre elérkeztünk arra a szintre, hogy már befogadhatunk máshonnan is operákat.

– Ön milyen meghatározó operaélményeket őriz?

– Nagy élmény és még nagyobb meglepetés volt számomra annak idején a *Jenůfa* Vidnyánszky Attila rendezésében. Tíz évvel ezelőtt láttam az előadást, és örülök, hogy idén újra műsorra tűzte az Opera.

– Az Opera következő évadának műsorában szerepel Mozart *Così fan tutte*ja is. Az előadást Jiří Menzel fogja rendezni, akivel Ön is dolgozott együtt *A szarvaskirály* című előadásban 1984-ben a Katonában. Egy friss, formálódó társulat és egy izgalmas rendező találkozása volt ez. Ön milyen emlékeket őriz a közös munkáról?

– Szerettem vele dolgozni, kifejezetten nagy öröm volt, és azóta, ha filmforgatásokon találkozunk, mindig szeretettel köszöntjük egymást. Tavaly majdnem eljutottam a csehországi operarendezésére, csak sajnos közbejött valami. Biztos vagyok benne, hogy örömet leli majd a közönség ebben az operában is. ○

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Bál az Operában **30**

A KFT zenekar *Bál az Operában* albumának (újra)bemutatója
– a lemez megjelenésének **30.** évfordulóján

2014. szeptember 7., 20:00

Közreműködnek ► **Bornai Tibor, Laár András, II. Lengyel Miklós, Márton András**

MR Gyermekkórus, vezető karnagy: Matos László

Soharóza kórus, karnagy: Halas Dóra

A Magyar Nemzeti Balett művészei

Ökrös Csaba, hegedűművész

és mások...

www.opera.hu | www.facebook.com/Operahaz

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

2015
szepember
október

ERKEL
SZÍNHÁZ
THEATRE

OPERA

szepember 6., 13., 20., 21. **A csengő** | *Gaetano Donizetti*

szepember 6., 13., 20., 21. **A telefon** | *Gian Carlo Menotti*

szepember 10., 11., 14.,
17., 19., 20. **Trójai játékok** | *R. North–B. Downes*
A Szilfid | *A. Bournonville–M. Gielgud–
H. S. Løvenskiold*

szepember 11., 13., 16., 18.,
23., 25., 28.,
október 7., 11. **Parasztbecsület** | *Pietro Mascagni*
Bajazzók | *Ruggero Leoncavallo*

szepember 22.,
október 27., 28. **A Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarának
– az Opera együttesének koncertje**

szepember 26., 28.,
október 2., 4., 25., 29. **Tosca** | *Giacomo Puccini*

október 3., 5., 9., 11., 19. **Íphigeneia Tauriszbán** | *C. W. Gluck–R. Strauss*

október 4. **Dalszínház utcai dalest**

október 8., 10., 12., 16.,
18., 21., 24., 26. **Così fan tutte** | *Wolfgang Amadeus Mozart*

október 11. **Királyi zeneterem – ahol a kamarazene terem**

október 15., 17., 19., 22. **Falstaff** | *Giuseppe Verdi*

október 18. **Jössz, művész? – ismert művészek ismeretlen arcai**

október 20. **Liszt103 – Zongoraáriák**

október 23. **Szabadságra hangolva – családi nap az Operában**

október 29., 30., 31. **Coppélia** | *Harangozó Gy.–L. Delibes*

ERKEL

szepember 11., 14.,
16., 18., 20. **A tenor** | *Dohnányi Ernő*

szepember 12., 17., 19.,
21., 24., 27. **Don Carlos** | *Giuseppe Verdi*

október 1., 2., 3., 4., 5.,
7., 8., 9., 10., 11. **Szerelmi bájital** | *Gaetano Donizetti*

október 3., 4., 5., 8., 9.,
11., 15., 18., 19. **A víg özvegy** | *R. Hynd–Lehár F.*

október 12., 14., 16. **Armel, nemzetközi operaverseny és fesztivál**

október 27. **FRICSAY100 – Lammermoori Lucia**
Gaetano Donizetti

október 28., 31. **Carmen** | *Georges Bizet*

PERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Pietro Mascagni
Parasztbecsület

Ruggero Leoncavallo
Bajazzók

Operák két részben, olasz nyelven, magyar és angol felirattal

Rendező ► **Georges Delnon**

Díszlettervező ► **Madeleine Schleich**

Jelmeztervező ► **Prisca Baumann**

Karmester ► **Pinchas Steinberg, Hámori Máté**

Bemutató ► **2014. szeptember 13., Operaház**

ÉLŐ KÖZVETÍTÉS AZ ANDRÁSSY ÚTON FELÁLLÍTOTT ÓRIÁSKIVETÍTŐN!

További előadások ► 2014. szeptember 16., 18., 23., 25., 28., október 7., 11.